

92. Az 1888. évi XXXI. törvényczikk:

„A távirda, a távbeszélő és egyéb villamos berendezésekről.“

11. §.

A ki a közterület által, vagy mások tulajdonát képező magánterület által elválasztott telkén vagy birtokán előzetes engedély nélkül távirda, távbeszélő vagy villamos jelző berendezést létesít, vagy engedély nélkül fentart, vagy aki a magánhasználatú távirdát a magánhasználat természetével ellenkező módon használja, kihágást követ el és a közmunka- és közlekedésügyi ministernek,¹ illetve megbízott közegének indítványára 50 forinttól 300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ezen kihágás eseteiben a kihágások tekintetében illetékes királyi bíróságok² ítélnék.

12. §.

Azon büntető határozatok, melyek a távirdák meg rongálói ellen a közbiztonság szempontjából a büntető törvényekben alkottattak s érvényben fennállanak, a távbeszélők és villamos jelzők meg rongálóival szemben is érvényesek, illetve ezekre is kiterjesztetnek.³

¹ Jelenleg a kereskedelemügyi minister.

² A kir. járásbíróság.

³ Ezen §-nak vétségei közül azok, melyek az 1878. évi V. t.-cz. 440. és 441. §-ai szerint büntetettnek, a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1897. évi XXXIV. t.-cz. 18. §. II. pontja értelmében a kir. járásbíróságok az 1878. évi V. t.-cz. 439. §-a szerint büntetendő vétségei pedig a kir. törvényesékek hatásköréhez tartoznak.

93. Az 1889. évi VI. törvényczikk:

„A véderőről“.¹

35. §.

A legközelebb ujonczállításra felhívott korosztályokban álló mindegyik hadköteles tartozik a *megelőző év november havában* beiratása végett illetőségi községének avagy állandó tartózkodási helyének elüljáróságánál, akár írásban, akár személyesen élő szóval, jelentkezni.

A ki ezen jelentkezést a nélkül, hogy legyőzhetlen akadályok hátráltatták volna, elmulasztja, kihágást követ el.²

44. §.

Azon hadköteles, a ki a sorozás- vagy felülvizsgálatra kitűzött időre meg nem jelenik s késedelmét nem igazolja, úgyszintén az is, a ki ezen kihágás elkövetésénél mint bűnrészes közreműködik, tíz forinttól kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A ki azonban oly szándékkal, hogy magát e hadkötelezettség alól kivonja, marad el a sorozásról vagy a felülvizsgálatról, mint hadköteles-szökevény az illető ujonczállításnál a korosztály és sors-szám rendén kívül állittatik, és ha utóbb önként jelentkezett, a rendes sorhadi, illetőleg alkalmasságához képest a honvédségi tényleges szolgálati kötelezettségen felül még egy évet, ha pedig

¹ Ezen törvény a büntető törvénykönyv (1878: V. t.-cz.) 449. 450. és 451. §-ait hatályon kívül helyezte.

² A védtörvény és annak végrehajtására vonatkozó utasítás I. rész 79. §. 1. pontja szerint:

„Azon állításra kötelezett, a ki a sorozó, vagy vegyes felülvizsgálóbizottság előtt megjelenési kötelezettségének kellő mentség nélkül meg nem felel, köteletségének mielőbbi teljesítésére, szükség esetében törvényes kényszereszközök alkalmazása mellett is, szoritandó.

nem önként jelen meg, még két évet tartozik tényleges szolgálatban tölteni, s ennek következtében összes szolgálati kötelezettsége is hasonlóan meghosszabbittatik.

45. §.

A ki a hadkötelezettségét kikerülni törekszik az által, hogy az osztrák-magyar monarchia területét elhagyja, vagy az ujonczozás folyama alatt az osztrák-magyar monarchia határain kívül tartózkodik, vétséget követ el és egy évig terjedhető fogházzal és ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ezen büntetésen kívül és annak alkalmazásától függetlenül az ilyen hadköteles szökevény az illető ujonczállitásnál a korosztály és sors-szám rendén kívül állittatik, és a szolgálati kötelezettség teljesítése és meghosszabbítása tekintetében a 44. §. rendelkezései alá esik.

47. §.

A ki ravasz fondorlatokat használ a végett, hogy magát vagy mást a törvényes védkötelezettség alól kivonjon, vétséget követ el és egy évig terjedhető fogházzal és kétezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ezen büntetésen kívül és annak alkalmazásától függetlenül e vétkes, a kinek érdekében a büntetendő cselekmény elkövettetett, az illető ujonczállításra nézve a korosztály és sorsszám rendén kívül állittatik és a szolgálati kötelezettség teljesítése és meghosszabbítása tekintetében a 44. §. rendelkezése alá esik.

48. §.

A ki ravasz fondorlatokat használ a végett, hogy magának vagy másnak valamely, a jelen törvényben a

25. §-tól egészen a 34. §-ig bezárólag megállapított, de őt meg nem illető kedvezményt kieszközöljön, vétséget követ el, és hat hónapig terjedhető fogházzal és 1000 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

Ezen büntetésen kívül és annak alkalmazásától függetlenül a vétkes a kinek érdekében a büntetendő cselekmény elkövetett, az illető ujonczállításra nézve, a korosztály és sorsszám rendén kívül állittatik.

49. §.

A ki magát szándékosan megcsonkítja vagy olyan állapotba helyezi, melyben a védkötelezettség teljesítésére ideiglenesen vagy állandóan képtelenné válik, valamint az is, a ki a védkötelezettek megcsonkítását vagy a szolgálatra képtelenségét eszközli, vagy erre mint részes közreműködik: vétséget követ el.

50. §.

A nősülés a hadköteles kor előtt és a harmadik korosztályból való kilépés előtt nincs megengedve. Kivételnek azok, a kik az ujonczállításnál töröltettek, vagy a harmadik korosztályban be nem soroztattak.

Különös tekintetbevételt érdemlő körülmények között a kivételes nősülhetési engedélyt a honvédelmi minister adhatja meg.

A ki a föntebbi tilalom áthágásával nősült meg, kihágást követ el.

Az engedély nélküli nősülésben bűnrészes hivatalos közeget ugyanazon pénzbüntetés éri, fenmaradván ellene még a hivatali szabályok szerinti eljárás.

61. §.

Katonai hatósági engedély nélkül nem nősülhetnek:

a) a közös hadsereg (hadi tengerészet) és a honvédség *tényleges szolgálatában* álló egyénei:

b) a közös hadsereg (hadi tengerészet) és a honvédség állományába nem vett *ujonczai*:

c) a tartósan szabadságolt sorhadkötelesek, kivéve azokat, a kik sorhadi szolgálati kötelezettségük három utolsó hónapjában állanak és azokat, a kik a 32-ki §. második bekezdése alapján, avagy családi tekintetből szabadságoltattak:

d) a helyi alkalmazásra előjegyzett nyugdíjas tisztek;

e) a közös hadseregnek (hadi tengerészetnek) és a honvédségnek valamely katonai rokkantház helybeli ellátásában elhelyezett egyénei;

f) a tartósan szabadságolt honvédlegénység, mely a harmadik korosztályt még túl nem haladta, kivéven ezek közül azokat, a kik *tényleges szolgálatukat* még a harmadik korosztályból való kilépés előtt lerótták.

A közös hadsereg (hadi tengerészet) és a honvédség kötelékébe tartozó minden más, itt elő nem sorolt egyéneknek — az állományba nem vett és a nem *tényleges póttartalékosokat* is ideértve — nősülhetés végett katonai hatósági engedélyre nincsen szükségük.

62. §.

A tartósan szabadságoltak; a tartalék, tengervéd és a honvédség *tényleges szolgálatában* nem álló tisztjei és legénysége, továbbá a *tényleges szolgálatban* nem álló póttartalékosok, minden polgári viszonyaikra nézve, úgyszintén bűnvádi és rendőri ügyekben polgári törvények

és hatóságok alatt állanak s csak azon megszorításoknak vannak alávetve, melyek a jelen törvényen alapszanak s a nyilvántartás céljából szükségesek. E végett kötelesek tartózkodási helyük minden változtatását a nyilvántartásukra hivatott hatóságnak bejelenteni.

Az e részbeli jelentkezési és nyilvántartási szabályok áthágása kihágást képez és az e miatt kiszabandó pénz-büntetések a honvédelmi minister által rendeleti uton az 1879. évi XL. t.-cz. korlátain belül szabályoztatnak.¹

A közös hadseregnek, a hadi tengerészetnek és a honvédségnek tartós vagy ideiglenes tényleges szolgálatban álló egyénei a katonai büntető és fegyelmi szabályok alatt állanak; polgári viszonyaik tekintetében, melyek nem a katonai szolgálatra vonatkoznak, a polgári törvényeknek és hatóságoknak vannak alávetve.

A közös hadsereg (hadi tengerészet) és a honvédség nem tényleges állományú egyénei katonai büntetendő cselekmények miatt, a melyek általuk az ellenőrzési szemle (tisztai bemutatás) ideje alatt, vagy pedig tiszt (katonai hivatalnok) minőségben katonai egyenruhában követtetnek el, a katonai büntető és fegyelmi szabályok szerint büntetendők.

A legénységi állományhoz tartozó azon nem tényleges egyének, a kik tényleges szolgálatra berendeltetésük alkalmával bevonulásukat az illetékes polgári hatóságnál bejelenteni elmulasztják, úgyszintén azon nem tényleges tiszt (katonai hivatalnok), a kik a szabályszerű katonai bejelentéseket nem teszik meg, a katonai fegyelmi szabályok szerint büntetendők.

¹ Lásd az ezen törvény és honvédségről szóló 1890. évi V. t.-cz. végrehajtása tárgyában kiadott és mellékelte utasítás 5. és 6. §-ait.

67. §.

A büntető eljárás megindíthatása a 35. §-ban és a 44. §. első bekezdésében meghatározott kihágásra nézve *hat hónap* alatt, a 44. §. második, harmadik és negyedik bekezdésében, a 45., 47., 48., 49., és 50. §-okban s a 61. §. második részének *b)* pontjában meghatározott vétségekre, illetőleg kihágásokra nézve *három év alatt évül el*.

Ezen elévülés rendszerint a kihágás vagy vétség véghezvitele napján kezdődik.

A jelen törvény 35-ik §-a esetében ezen elévülés azon év november hava végén kezdődik, a melyben a köteles jelentkezés elmulasztott; a hadköteles szökevény (44. §.) ellenében pedig azon a napon, a melyben a sorozó- vagy felülvizsgáló bizottság előtt személyesen megjelent vagy előállított, vagy ha ez 35 éves koráig nem történt, azon év végén, a melyben életének 36-ik évét betöltötte.

68. §.

A jelen törvény 35-ik §-ában és a 44-ik §. első bekezdésében meghatározott kihágások tekintetében az eljárás, a határozathozatal és a végrehajtás a *közigazgatási hatóságok* hatáskörébe tartozik, a melyek e részben a közigazgatási hatóságokra nézve fennálló szabályok értelmében járnak el.

A bíraskodási jog első fokban a szolgabirákat (Horvát Szlavonországokban a járási hatóságokat), városokban a tanács által e részben megbízott tisztviselőt illeti.

Második fokban az alispán, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács, Budapest fővárosban a polgármester, (Horvát-Szlavonországokban a megyei ható-

ság, Zágráb és Eszék városokban a városi hatóság); harmadik fokban pedig a honvédelmi minister határoz.

A 44. §. második, harmadik, negyedik bekezdéseiben meghatározott és az 50. §-ban és a 61. §. második részének *b)* pontjában foglalt kihágások tekintetében az eljárás a kir. járásbiróságok hatáskörébe tartozik.

A jelen törvény 45-ik, 47-ik, 43-ik és 49-ik §-aiba ütköző vétségek tárgyában a bűnvádi eljárás a kir. törvényszékek hatáskörébe tartozik.

69. §.

A magyar állampolgár a jelen törvény 35., 44. és 50. §-aiba s a 61. §. második részének *b)* pontjába ütköző kihágások miatt akkor is megbüntettetik, ha azokat a magyar korona országainak területén kívül követte el.¹

A viszonzóság feltétele mellett ugyancsak a jelen törvény 35., 44. és 50. §-ai s a 61. §. második részének *b)* pontja szerint büntetendő a magyar korona országában tartózkodó azon osztrák állampolgár is, ki az idézett §-okba ütköző kihágást a magyar korona országainak területén kívül követte el.

94. Az 1889: VI. és az 1890.: V. (honvédségi) t.-cz. végrehajtása tárgyában 4778/1891. H. M. eln. sz. a. kiadott utasítás.

5. §.

3. Nem tényleges állománybeli honvédeknek a honvéd-egyenruhát viselni nem szabad. Ha a nem tényleges állományba való áthelyeztetése alkalmával honvéd egyenruha adatik neki, *azt csupán*

¹ Ezen szakaszba ütköző kihágások tehát a kihágásokról szóló büntető törvénykönyv (1879: XL. t.-cz.) 13. §-ának rendelkezése alól ki vannak véve.

*a tartózkodása helyére való megérkezéseig, vagy bevonulás alkalmával használhatja.*¹

4. A nem tényleges állománybeli legénységnek idegen országbeli katonai szolgálatba lépni nem szabad.

6. §.

Jelentkezési szabályok.²

1. A nem tényleges állománybeli honvédek kötelesek legkésőbb 14 nappal a tényleges szolgálatból, katonai kiképzetésből vagy fegyvergyakorlatból történt kilépésük után, a nem tényleges állományban megmaradó ujonczok és póttartalékosok pedig legkésőbb 14 nappal az állománybavétel után a tartózkodási hely községi elüljáróságánál jelentkezni.

2. A nem tényleges állománybeli legénység köteles tartózkodási helyének minden változásáról távozás előtt a községi elüljárót értesíteni, úgyszintén új tartózkodási helyére történt megérkezését 8 napon belül ezen utóbbi hely községi elüljáróságánál bejelenteni.

Ép így bejelentendő a tartózkodási hely határán belül történt minden lakásváltozás a község elüljáróságánál legkésőbb 8 nappal az átköltözés után.

3. Ha a nem tényleges állománybeli honvéd oly bel- vagy külföldi útra kél, mely 14 napnál hosszabb időre terjedő távollétet igényel, köteles az utazás megkezdését, valamint az arról való visszaérkezést is a községi elüljáróságánál bejelenteni.

Ha az utazás megkezdése alkalmával nem volt előre látható, hogy a távollét 14 napnál hosszabb időre fog terjedni, a jelentés utólag és pedig legkésőbb 14 nappal az elutazás után teendő meg.

5. Ha a nem tényleges állománybeli honvéd útközben valamely belföldi községben 14 napig vagy még hosszabb ideig megállapodik, köteles megérkezését, valamint elutazását is ezen község elüljáróságánál bejelenteni.

¹ Lásd szolgálati szabályzat I. rész 281. pontját. Ezen határozvány a testületből kilépő csendőrökre is irányadó.

² Ezen szabályok teljtartalmúlag a közös hadsereg legénységi állományú egyéneire is vonatkoznak és azok a véderőről szóló törvény végrehajtása tárgyában kiadott „Utasítás“ III. részének 7. §-ában foglaltatnak.

7. Ha a nem tényleges állománybeli honvéd tényleges szolgálatra, katonai kiképzetésre, avagy tartalékos fegyvergyakorlatra hivatik be, köteles távozása előtt a tartózkodási hely községi elüljárójánál jelentkezni.

10. A megérkezésre, tartózkodásra vagy elutazásra vonatkozó minden jelentkezés az igazolványi okmány előmutatása mellett szóbelileg teendő meg; írásbelileg csak akkor, ha a jelentkezés szóbelileg nem volna megtehető.

Annak igazolhatása végett, hogy a jelentkezés megtörtént, köteles az illető hatóság a jelentkezés megtörténtét az igazolványi okmányba bejegyezni. Oly esetekben, midőn az igazolványi okmány elő nem mutatható, a jelentkezés megtörténte az illető hatóság által írásban, lehetőleg a jelentkezési könyvnek rövid kivonatát tartalmazó jeggyel igazolandó.

11. Azon nem tényleges állománybeli honvéd, ki a fentebb megszabott jelentkezéseket elmulasztja, *kihágást követ el* és 4 koronától 400 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettik.

A büntető eljárás a tartózkodási hely közigazgatási hatóságát illeti.

A büntetés akkor is foganatba veendő, ha a kihágás a magyar korona országain kívül követett el.

Ezen esetekben az eljárás és a határozathozatal az illetőségi község közigazgatási hatóságát illeti.

12. A legénységi állományhoz tartozó azon nem tényleges egyének, a kik tényleges szolgálatra berendeltetésük alkalmával bevonulásukat a tartózkodási hely községi elüljáróságánál bejelenteni elmulasztották, a katonai szabályok szerint fenyítendők.

95. *A honvéd- és csendőr-szökevényeknek kölcsönös kiszolgáltatása tárgyában 1903. évi január hó 5-én 7635/1902. eln. számú honvédelmi ministeri rendelet.*

A cs kir. honvédség (Landwehr) és cs. kir. csendőrség azon szökevényei, a kik a magyar korona országaiban fogatnak el, annak a helynek a közigazgatási hatósága, illetőleg községi elüljárósága által, a melyben kézrekerültek, a legközelebbi cs. és kir.

katonai parancsnoksághoz (katonai állomás-, esetleg hadsereg [haditengerészeti] hadkiegészítő parancsnoksághoz) kísértetendők s ott elismervény ellenében átadandók; ennek a parancsnokságnak állandóan azután kötelességében a szökevényt a határon át a legközelebbi cs. kir. osztrák honvéd, illetőleg csendőrhatósághoz kísértetni.

A m. kir. honvédségnek, a m. kir. és a m. kir. horvát-szlavon csendőrségnek a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok területén elfogott szökevényei az ottani hatóságok és közegek által hasonlóképpen a legközelebbi cs. és kir. katonai parancsnokságnak (katonai állomás-, esetleg hadseregi [haditengerészeti] hadkiegészítési parancsnokságnak) fognak átadni és az utóbbi által a legközelebbi m. kir. honvéd-, illetőleg a m. kir., illetve a m. kir. horvát-szlavon csendőrhatósághoz átkísértetni.

A megkereső hatóság által elrendelt szökevénynyé nyilvánítás jogszerűség tekintetében felül nem bírálható, mindazonáltal az illető megkeresésben a vonatkozó szökevényi beadványra hivatkozni kell.

A m. kir. és m. kir. horvát-szlavon csendőrség a cs. kir. honvédséghez (Landwehr) vagy cs. kir. csendőrséghez tartozó szökevényekkel szemben épp úgy tartozik eljárni, mint a szokásban gyanus cs. és kir. közshadseregi és m. kir. honvédségi egyénekkal szemben; tartozik tehát őket a legközelebbi cs. és kir. katonai parancsnokságnak és pedig — ha lehet — közvetlenül, különben pedig a közigazgatási hatóság útján átadni.

A cs. kir. honvédség (Landwehr) és cs. kir. csendőrség szökevényeinek a legközelebbi cs. és kir. katonai parancsnoksághoz (katonai állomás-, esetleg hadseregi [haditengerészeti] hadkiegészítő parancsnoksághoz) kísértetésével felmerülő költségek tekintetében a hasonló hivatalos eljárásokra vonatkozólag érvényben álló szabályok alkalmazandók.

96. Az 1890. évi I. törvényczikk:

„A közutakról és vámokról.“^{1 2}

A közutak osztályozása, építése, kezelése és fentartása.

A közutak osztályozása.

1. §.

A jelen törvényben tárgyalt közutak következőleg osztályoztatnak:

1. államutak, melyen országos fontossággal bírnak és az állam költségén építtetnek, kezeltetnek és tartatnak fenn;

2. a törvényhatósági utak, melyek a törvényhatóság által építtetnek és annak költségén kezeltetnek és tartatnak fenn;

3. a vasuti állomásokhoz vezető utak, melyek a vasuti állomásokat a legközelebbi állami, törvényhatósági vagy községi utakkal vagy községekkel összekötik és a melyek, létesítésének, kezelésének és fentartásának költségei a törvényhatóság, az érdekelt község vagy községek, az érdekelt kereskedelmi és iparvállalatok, végül az illető vasut által aránylagosan viselendők és rendszerint a törvényhatóságok által kezelendők;

4. a községi közlekedési (vicinalis) utak, melyek több község közlekedésének közvetítésére szükségesek, és a melyeknek létesítése, kezelése és fentartása az e célra csoportosított érdekelt községeket illeti;

5. a tisztán községi (közűlő) utak, melyek csak egy

¹ Lásd hadi lőszerneműeknek közutakon való szállítása tárgyában kiadott és mellékelte 1887: 44.152. sz. honvédelmi ministeri rendeletet.

² Lásd a *kerékpárokkal* való közlekedés szabályozása tárgyában kiadott és mellékelte 1897: 42.159. sz. belügyministeri rendeletet.

község közlekedési érdekeinek szolgálnak és az illető község által létesítendőök, kezelendőök és fentartandók ;

6. egyesek, társaságok vagy szövetkezetek által, közforgalom céljaira létesített közutak, melyeknek kezelése és fentartása a létesítőket vagy azoknak meghatalmazottjait illeti.

Ha az ország határán átvezető, vagy az egyes vidékeken a közutakat pótló, tehát közforgalomnak szolgáló, és különösen vadászati vagy közgazdasági szempontokból is fontossággal bíró gyalogutak és ösvények az építés, fentartás és kezelés szempontjából a közutaknak, mely osztályba sorozandók, azt felmerülő eset alkalmából, az illető törvényhatóság meghallgatásával, a kereskedelemügyi minster állapítja meg.

Büntető határozatok.

A forgalom biztonsága elleni kihágások.¹

107. §.

A közutakon való hajtásnak és kitérésnek a forgalom biztonsága érdekében szabályozására a következők állapíttatnak meg :

a) minden járművel balra kell hajtani, szembejövő járműnek balra kell kitérni, az előtte haladónak pedig jobbról kell eléje kerülni ;

b) hidakon más járműnek eléje hajtani tilos ;²

c) udvari, katonai, pósta- és tűzoltó-, valamint mentőjárműveknek minden más, akár szembejövő, akár azokkal egy irányban haladó jármű feltétlenül kitérni tartozik ;

d) oly utakon, melyeken akár az útpálya keskeny-

¹ Lásd a kihágási törvény (1879 : XL. t.-cz.) 120. §-át.

² Lásd ugyanezen törvény 113. §-át.

sége, akár más okból csak egy járt nyom létezik, az a) alatti elvek megtartásával, üres jármű a személyszállító-nak vagy terheltnek; — személyszállító a súlyosan terheltnek; — egyenlő járművek közül a lejtőről lefelé jövő a felmenőnek egészen; végre egyenlő minőségűek és sík pályán egymásnak fél nyomszélességre kitérni tartoznak.

108. §.

Három méternél nagyobb nyílású hidaknál, kivéven a bolthajtásos hidakat, továbbá javítás alatt álló minden hidon a sebes hajtás feltétlenül tilos.

Javítás vagy átépítés alatt álló hidaknál szükség esetén megtiltható az is, hogy a hidra egy járműnél több egyszerre ráhajthasson. Ezen tilalom végrehajtására ki-rendelt őrnök, valamint az úti személyzet ide vonatkozó bármely külön intézkedéseinek mindenki engedelmeskedni tartozik. Építés alatt lévő hidaknál az építést végrehajtó vállalat által oly jelek alkalmazandók, melyek által az utazó közönség figyelmeztetve van.

109. §.

Szabadon hajtott állatcsoportokkal (nyájakkal, csordákkal, falkákkal stb.) való találkozásnál minden járművel lépésben kell hajtani mindaddig, míg az állatcsoport mellett elhalad, annak tulajdonosa és hajcsárai pedig kötelesek akár szembejövő, akár hátuk mögül előre hajtó járműveknek megállás nélküli elhaladhatására az útpályán elégséges utat nyitni és ennek gyors eszközlésére az állatcsoport mellett elégséges vezetőt, hajcsárt stb alkalmazni.

Kisebb állatcsoportokkal csak az út fele részét szabad elfoglalni; egyes állatok pedig féken vagy pányván vezetendők.

110. §.

Üres vagy terhelt járműveket az útpályán hagyni, vagy vonó állatokkal ellátottakkal az úton huzamosan álldogálni nem szabad.

Azon járművekkel, melyekkel a hosszabb ideig való megállás elkerülhetetlenül szükséges, az út egyik oldalára kell állani úgy, hogy mellettük két egymással szembe jövő járműnek az útpályán közlekedetésére kellő tér maradjon. Még az útpályán eltört, leroskadt, vagy feldőlt járművek is csak a szükséges segély megszerzéséig maradhatnak, de akkor is felügyelet alatt és éjjel lámpával világítva legyenek. Az ily járművekről lerakott tárgyak, árúk stb. az útpadkákon helyezendők el és onnét legkésőbb hat óra alatt eltávolítandók.

111. §.

A járművet vezető kocsisnak a hajtás alatt aludni, a járművet vezetés nélkül hagyni, vagy egyszerre több járművet vezetni tilos. Hogy mennyiben lehet ez utóbbi határozat alól kivételnek helye, a hatóság állapítja meg.

Tilos továbbá több terhes járműnek egymás után való akasztása, mely szabály alól csak új vagy javított vagy baleset által megsérült teljesen üres járművek és esetleg kézi kocsik képeznek kivételt.

112. §.

Minden járműnek éjjel és sötét időben feltűnő helyen vagy lámpával világítva kell lennie, vagy a vonó állatok legalább egyike csengővel látandó el.

113. §.

A járművekhez hátul kettőnél több állatot, vagy vonó állatok mellé szintén két állatnál többet kötni tilos, sőt (egy sorba fogott) hármassal fogatnál csak egy köthető.

A járművekre a rakomány három métert meghaladó szélességben nem rakható.

Ha mégis oly tárgyak szállítása fordul elő, melyek három méternyi szélességet meg nem haladó részekre el nem oszthatók, a fuvar tulajdonosa gondoskodni tartozik arról, hogy a szélesebb rakomány által a közlekedés szükség felett ne korlátoztassék (a többi közt, hogy segélyre kellő számú munkás rendelkezésre álljon s a kitérés lehetősége biztosítottassék), továbbá hogy az úton levő műtárgyak sérülést ne szenvedjenek.

114. §.

Némely vidéken szokásban levő vetéskapuk állítása, vagy meglévők fentartása csak oly feltétellel engedhető meg, ha azoknak a közlekedő járművek előtti megnyitására e szolgálatra alkalmas egyén alkalmaztatik, ki éjjel és nappal a helyszínén van és őrhelyét el nem hagyja. Ezen őrnek a kapu felnyitásáért a járművektől díjt követelni vagy elfogadni tilos és a kapunyitással késedelmeskednie nem szabad.

Ily kapuk éjjel lámpával világítandók.

115. §.

Ha a fahidakon négyezer kgr. elegysúlyt meghaladó járművek, továbbá vasuti mozdonyok és gőzekék mozdonyainak avagy más nagyobb súlyú gépek szállítása czéloztatik, erről az államépítészeti (esetleg törvényhatósági mérnöki) hivatalhoz negyvennyolcz órával előre jelentés

teendő és a netán szükséges megerősítések vagy alátámasztások vagy bármilyen intézkedés a kiküldött közeg rendelete szerint az átszállító költségére eszközölnők.

A költségek az átszállító által előre lefizetendők.

116. §.

A kompokon (réveken) vagy hajóhidakon történő szállítást illetőleg a következő rendőri intézkedések tartandók szem előtt:

a) a kompok (révek), illetve hajóhidak csak a forgalomba helyezési engedély kiadása után és annak határozatai értelmében használandók;

b) ha a rendesnél jelentékenyen nagyobb járművek, súlyos gépek, nevezetesen vasuti mozdonyok, gőzekék mozdonyainak szállítása céloztatik, azok szállításánál a hidakra nézve a 115. §-ban megállapított határozatok követendők;

c) a révészek és vizen átjáró hajók vezetői oklevéllel birni nem kötelesek ugyan, azonban a közbintóság érdekében szükséges, hogy józan, jó magaviseletű egyének legyenek. E végből az illető hatóság részéről kiállított erkölcsi bizonyítvánnyal kell birniok.

Főrévészai szolgálatot csak oly egyén teljesíthet, ki legalább is két éven át révész volt, s a komp- és ladikvezetésben kellő jártasságot tanúsított s erről kis- és nagyközségekben a főszolgabíró, rendezett tanácsú városokban a polgármester, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány, illetőleg a tanácsnak a rendőri ügyek vezetésével megbízott tagja által kiállított bizonyítványt tud felmutatni;

d) a törvényhatóság első tisztviselője által hivatalosan aláírt hirdetményben, mely a kompon, illetve hajóhidon, valamint mindkét parton a műtárgyhoz vezető ut

vagy hidlás közelében a közlekedő közönség és a kezelő személyzet tájékoztatása és alkalmazkodása végett könnyen látható helyen kifüggesztendő, felsorolandók:

1. az átkelésre nézve hatóságilag megállapított díjak;
2. a komp vagy hajó megengedhető merülése és maximalis hordképessége súly szerint, továbbá az is, hogy a kompon hány személy, lábas jószág és szekér nyerhet helyet, a mint ez a forgalombahelyezési engedélyben megállapított.

A komponak megengedhető legmélyebb merülése a komp mindkét oldalán világos színre festett táblával, illetve vonallal jelölendő meg;

e) hajózható és tutajozható folyókon a kompok éjjel — akár közlekednek, akár állanak — fehér fényű világgal látandók el. Előbbi esetben a komp farán, utóbbi esetben a komponak a folyam felé eső részén;

f) azon réveknél, melyeknél hossz- vagy keresztkötél van alkalmazva, ha a víz hosszában akár gőzös, akár egyéb jármű közlekedik, a hosszkötélet használó komp tartozik azonnal azon oldalra menni, melyen a többi járművek közlekedését nem gátolja, a keresztkötélet használó komp pedig köteles a kötelet leereszteni. A kötél leeresztésért semmi díj sem szedhető.

A hosszkötelen járó éjjel csakis azon oldalon állhat, melyen állva a többi hajó közlekedését nem zavarja.

A keresztköteleknél használt úgynevezett „galambok“ és a hosszköteleknél a legfelső és legszélső uszányok éjjel szintén fehér fényvel világítandók meg;

g) a kompok közlekedése a folyam hosszában haladó járművek közlekedését nem gátolhatván, a révészek kötelesek az átjáró vonalhoz közeledő egyéb járművek elhaladását megvárni.

117. §.

A hajó-, jármos- vagy forgóhidak, szóval a felnyitható hidak tulajdonosai vagy bérlői kötelesek a hidat, — a hajók és talpak átbocsájtása céljából — naponként kétszer, a hatóság által megállapított időben, ingyen kinyitni.

De ezenkívül is kötelesek a vízi közlekedés érdekében a hidat, bizonyos hatóságilag megállapított díjért, mindannyiszor kinyitni, midőn az szükséges.

Ezen hidnyitás alól a hiduntulajdonosok vagy bérlők csak az esetben menthetők fel, ha a hidnyitás magas vizállás vagy vihar miatt veszélyes, vagy éppen lehetetlen volna.

A hidak kinyitására vonatkozó jelzések körüli eljárásra nézve a hajózási rendszabályok tartandók szem előtt.

118. §.

Ki valamely komp, hid, az azokhoz felvezető- és lejárók vagy valamely útszakasz fentartására jogositva vagy kötelezve van, köteles az érintett tárgyakat a közlekedés igényeinek megfelelő állapotban tartani és a hatóságnak e részben kiadott intézkedéseit teljesíteni.¹

119. §.

Utak mellett kő-, kavics-, föld- vagy homokbányák és gödrök csak hatósági engedély és az engedélyben kikötendő föltételek megtartása mellett, illetőleg csak akkor és úgy nyithatók és tarthatók üzemben, hogy ez által az úton való szabad közlekedés ne hátráltassék és az útfenntartás vagy az út és műtárgyak kárt ne szenvedjenek. Oly gödrök és bányáknál, melyek felszine az út felszi-

¹ Lásd a kihágási (1879: XL.) t.-cz. 113. §-át.

nétől mérve egy méternél mélyebben fekszik, az út szélén a bányatulajdonos által védkorlátok állítandók.

120. §.

A mennyiben a bányatörvény nem intézkedik, azon bányáknál, melyek robbantások segélyével műveltetnek, a bányanyithatásra kiadandó engedély feltételeiben azon távolság, mely mellett robbantások bármely időben esz- közölhetők, esetleg azon megszorítások és elővigyázati rendszabályok, melyek mellett ily művelés közelebb is — és mily távolban megengedhetik — megállapítandók.

121. §.

Községek belterületén egyáltalában, községeken kívül pedig járművek, illetőleg szabadon hajtott állatok közeleben ostorral cserdíteni, löni, vagy robbanó töltényeket eldurrantani tilos. ¹

122. §.

Út mellett fekvő épületeknek út felőli oldalán, vagy az út mellett közvetlenül levő helyeken, vagy az úton haladó járműveken oly tárgyakat, melyektől az igavonó és más állatok megrémülhetnek, továbbá nyers húst, állatbőröket stb. takaró nélkül felaggatni vagy szállítani nem szabad. Az útárkokba állati hullákat vagy egyéb undort vagy ijedelmet okozó tárgyakat dobni nem szabad, azoknak eltávolításáról pedig a község előljárói gondoskodni tartozik. ²

123. §.

Hófuvás, hegyomlás és árviz alkalmával kötelesek azon községek lakosai, melyek határain valamely állami

¹ Lásd a kihágási (1879 : XL.) t.-cz. 115. §-át.

² Lásd a kihágási (1879 : XL.) t.-cz. 124. §-át.

vagy törvényhatósági út átvonul, továbbá a melyek az érintett utak közlekedésének biztosításánál közvetlenül érdekelve vannak, az útvonalon szükséges közlekedés biztosítása érdekében az államutakra nézve a kereskedelemügyi minster, törvényhatósági utakra nézve az illető törvényhatóság által törvényszerűen megállapított szabályrendelet szerint díjtalanul, minden betudás nélkül közreműködni.

Hófuvások alkalmával ezen kötelezettség a hónap csak egy jármű elhaladására szükséges nyomszélességben és kitérőkkel leendő eltávolítására terjeszthető ki.

A ki hófuvás és vizáradás esetén nem engedelmeskedik a hatóságnak — a fentérintett szabályrendelet határozataihoz képest kiadott — azon meghagyásának, hogy a közlekedés veszélyeinek és akadályainak elhárítására, illetőleg megszüntetésére személyesen, vagy háznépének, cselédeinek munkájával, szekereinek, vízi járműveinek, avagy az oltalom szempontjából szükséges egyéb eszközeinek, nemkülönben hámos lovainak vagy vonó marháinak ideiglenesen a hatóság rendelkezése alá bocsátása által közreműködjék, a mennyiben abban alapos okok által nem akadályoztatott: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A ki pedig ezen esetekben a segítestől másokat visszatart vagy lebeszél: nyolcz napig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Önként érthető, hogy az, a ki a községi közmunka alól a jelen törvény szerint föl van mentve, nem rendelő ki, s e részben a jelen szakasz határozatai nem alkalmazhatók. ¹

¹ Lásd a kihágási (1879 : XL.) t.-cz. 142. §-át.

124. §.

A városban vagy más községben a szabad közlekedés akadályozása vagy nehezítése, továbbá a hajtásra, lovaglásra, kocsizásra, szánkázásra és a lovak kiszabadulásának megakadályozására vonatkozó szabályok megszegése tekintetében előfordulható kihágásokra nézve az 1879. évi XL. t.-cz. 119. és 120. §-ainak határozatai követendők.

Az úttestnek és tartozékainak, valamint a műtárgyaknak illetve berendezéseknek épsége elleni kihágások.

125. §.

Az úttestnek és összes tartozékainak, az úttöltésnek és bevágásoknak, azok oldalainak, az útárkoknak, azokban összegyűlő vagy a műtárgyak alatt átfolyó viznek elvezetésére szolgáló árkoknak, csatornáknak vagy csővezetékeknek, az útpályának, az útpadkának, világítóeszközöknek, az úton lévő hidaknak, átereszeknek és kőteknőknek, mindezek egyes alkatrészeinek, hajóhidaknak, kompoknak, ladikoknak s az ezek használatára szolgáló berendezéseknek, csuszamlásoknál a víz levezetésére előállított árkoknak, szivárgóknak, folyókáknak, az út támvédés béléfalainak, kő- vagy más anyagból készített védműveknek és burkolatoknak, korlátoknak és kerékvetőknak, kilométer-oszlopoknak, hectométert jelző vagy a műtárgyak számozására alkalmazott karóknak, útmutató, intő és községmutató tábláknak, mindezekben levő feliratoknak, számoknak és jeleknek, utmesteri és útkaparói lakoknak, azok melléképületeinek és kerítéseinek, az út mellé ültetett fasoroknak, védültetvényeknek, sövényeknek, szóval minden, a közlekedés céljaira szolgáló vagy azok fentartására

megkivántató bármely létesítménynek úgy szándékos, mint vétkes mulasztásból vagy gondatlanságból származott rongálása kihágást képez.¹

126. §.

Tilos az útpadkáknak és árkoknak kő, kavics, föld vagy más anyagok nyerése szempontjából kivájása, az út-árkok betömése, azok vízfolyásának elgátlása, szemét, kő, föld, trágya fa vagy más anyagoknak azokba hányása, más mederbe folyó patakok, források, vízvezetéseknek, trágyalé-, pöczegödör-, iszap- és szennyvizeknek belevezetése, hidaknak, csatornáknak, csővezetékeknek betömése, azok levezető árkaiknak elgátlása, beültetése, az árok vizének elfolyása ellen védgátak vagy sövények emelése, az útnak vagy bármely ahhoz tartozó résznek magánhasználatra elfoglalása és átalakítása, a mennyiben az 1885: XXIII. t.-cz. mást nem rendelne.

127. §.

Az út testében, annak árkaiban vagy tartozékain magánfelek által saját használatukra szolgáló csatorna-, víz- és csővezetékek, hidak és áttereszek, szóval bárminő létesítmények csak a kellő tervek s leírásokkal felszerelt kérelem alapján, az illetékes hatóság részéről nyert előleges engedély mellett építhetők.

A közutaknak és a műtárgyaknak és berendezéseknek fentartására hátrányos kihágások.

129. §.

Az útpályának s tartozékainak fentartása érdekében tiltva van:

¹ Lásd a kihágásokról szóló (1879: XL.) t.-cz. 80. §-át.

a) fedanyag-halmoknak szándékos elgázolása, útarokban leszórása vagy magánczélokra felhasználása ;

b) az útpályára és padkákra kőnek, sárnak, hónak, szemétnek, trágyának stb. a szomszéd telkekről, földekről vagy máshonnan való kihordása, áthányása ;

c) udvarokon összegyűlő vagy ereszeokről lefolyó viznek nem az útarokba, hanem a pályára vezetése bármint folyadéknak arra kiöntése ;

d) szálfáknak, fatörzseknek, vasalkatrészeknek, ekéknek és boronáknak, vagy más tárgyaknak akár előtaligával, akár a nélkül az útpályán végig, vagy az oldalárkokon átcsúztatása és vonszolása, lejtőkön a kerekeknek surló vagy alabor nélküli megkötése ;

e) jéghasító lánczoknak máshol, mint síkjégen való alkalmazása.

Ugyancsak a fentebbi érdek szempontjából :

a) a járműveknél a keréktalp vasa lehetőleg lapos és kiálló szegek vagy csavarfejek nélkül készült legyen ;

b) oly útszakaszok, melyek szalma, széna, vagy egyéb termények nagyobb mennyiségben való szállítása következtében a szállított termények hulladékai által nagyobb mérvben ellepetnek, a fuvarosok illetőleg a szállított termény tulajdonosai által tisztítandók.

130. §.

Tilos az út testének és az ahhoz tartozó bármely tartóéknak és területnek magánczélokra még ideiglenes elfoglalása is, nevezetesen tilos azokra követ, fát, téglát vagy más anyagokat, gazdasági terményeket, gyártmányokat, árucikkeket lerakni. Kötelesek ezeknél fogva a gyárak, raktárak, termelőhelyek, gazdasági telepek, korcsmák és vendéglők tulajdonosai, illetve bérlői fel- és lerakó

helyekről, továbbá a fuvarok elhelyezésére és az etetésre szükséges területekről, végül az azokhoz a közúti forgalom akadályozása nélkül vezető ki- és bejáró utakról saját költségükön gondoskodni. A községi elüljáróságok pedig a bér- vagy teherkocsik számára állóhelyekül csak szélesebb útrészeket jelölhetnek ki, vagy e célra az út mellett alkalmas helyekről gondoskodni tartoznak.

Ezeken felül városban és községben az 1879. évi XL. t.-cz. 119. §-a szem előtt tartandó.

131. §.

A 130. §-ban érintett helyeken a gyárak, raktárak, termelőhelyek, gazdasági telepek, vendéglők és korcsmák tulajdonosai, illetve bérlői tartoznak saját költségükön intőtáblákat felállítani és fentartani, melyekre kiirandó, hogy az úton etetés, állongálás és rakodás vagy lerakás tilos, továbbá ezen tilalomnak megtartásáról lehetőleg gondoskodni.

132. §.

Az utak melletti épületek, kerítések, eleven sövények az út árkanak külső szélétől, vagy ahol ilyen nem létezik, az úttöltés lábától egy méter távolságnál közelebb nem helyezhetők. Egy méternél kisebb távolság csak ott tűrhető meg, hol azt az útfenntartás célja megengedi, de ezen távolság sem lehet fél méternél kisebb.¹

Az ezen határozatok ellen vétők ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

Ha az út fentartása vagy gyalogjárdák előállítása

¹ A m. kir. belügyminister 1897. évi november hó 1-én 90.260. szám alatt kelt rendelete értelmében közvetlenül a közutak mentére sertésólakat építeni tilos.

érdekében egy méternél, illetve ötven centiméternél szélesebb területek szükségeltetnek, ezek csak vagy a tulajdonos beleegyezése, vagy törvényszerű kisajátítás útján vehetők igénybe.

133. §.

Erdők, berkek és sűrű faültetvények az út mindkét felén az útarok szélétől számítandó legfeljebb tiz méter távolságig letarolandók, illetve megritkítandók és úgy ezek, valamint az élő sövények oly magasságig, mely az útfenntartásra, illetve közbiztonságra nem hátrányos, levágandók. A viszonyokhoz képest egyes helyeken azok vágása korlátozható, vagy egészen betiltható.

135. §.

Az úttal határos építkezéseknél elkerülhetetlenül szükséges állványok és anyagok csak az államépítészeti (esetleg törvényhatósági mérnöki) hivatal engedélye mellett helyezhetők el.

A ki ily engedélyt előzetesen ki nem eszközöl, vagy az engedély feltételei (az esetleg netán szükséges ideiglenes út előállítására és fentartására, vagy csak részben elfoglalt úttestből a közlekedés részére szabadon hagyandó útrész méretei, annak fentartása, tisztítása, a közlekedés és a személyes biztonság érdekében szükséges kerítések vagy korlátok, intőjelek, őrk, szükség esetén éjjeli világítás előállítása, fentartása, végre az építés befejeztével az útnak és tartozékainak kifogástalan állapotban visszaállítása) ellen vét — illetőleg azokat figyelemen kívül hagyja — ötven frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő; szükség esetén a terhére hatóságilag végrehajtandó munkálatok költségeit megtéríteni tartozik.

A ki építkezés vagy valamely épület javítása vagy

lebontása, vagy az állvány felállítása vagy leszedése alkalmával a biztonság szempontjából kiadott szabályokat megszegi, az 1879. évi XL. t.-cz. 117. §-a értelmében büntetendő.

136. §.

Járművekkel való átjárás céljából az utak árkait betömní, elgátolni, az utak padkáit leásni stb. tilos.

Kiágazó utcára és utakra, valamint telkekre és mezei birtokokra csak az útarok fölött épített, a vizfolyás céljaira kellő nyílással bíró hidakon szabad átjárni, — ily hidak külső területeknél, szántó- és rétföldeknél hordozhatók is lehetnek, ellenben állandó telepek és tanyáknál, oldalutaknál és utcáknál szilárd szerkezettel építendőek.

Valamennyi ilyenmű hid építése és fentartása az illető tulajdonosokat, ház- és föld- stb. birtokosokat, illetőleg az érdekeltségeket vagy községeket terheli. Oldalutczáknál és oly kiágazó utaknál, hol az útarok folytonossága a vizlevezetés céljából nem multhatlanul szükséges a hidak elmaradhatnak, továbbá elhagyhatók községek, belsejében a házakhoz való bejárásoknál, ha útarok helyett kőburkolatu folyókák építettek.

Uj útvonalak építésénél vagy régiek áthelyezésénél a hozzájáró utak és oldalutczák betorkolási helyein építendő hidak és átereszek első építéseinek költségeit az útépitési alap viseli, a fentartás és a későbbi újbólépítés azonban a mellékút tulajdonosait, illetőleg a községet vagy érdekeltséget terheli.

137. §.

A ki az utak árkait, padkáit, a töltések és bevágások rézsüit állatokkal legelteti, feltúrni engedi, vagy az úton

étet, száz frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.
Ezen tilalom a baromfilegeltetésre nem terjed ki.

Az új közutak és műtárgyak, valamint a kompok (révek) és hajóhidak engedélyezésére vonatkozó határozatok elleni kihágások.

138. §.

Kihágást követ el, ki a jelen törvény értelmében szükséges hatósági engedély nélkül épít, vagy az engedélyben foglalt határozatokat és feltételeket figyelmen kívül hagyja.

139. §.

A kompoknak és réveknek a vizikönyvekbe bevezetésére vonatkozólag a jelen törvény 80. §. második kikezdésében foglalt határozatok ellen vétők száz frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

A vámszedési jogok engedélyezése, azoknak gyakorlása, valamint a közhasználatra szánt kompok (révek), hajóhidak üzletbe vétele körül fenforgó kihágások.

140. §.

A ki vámot szed a nélkül, hogy a jelen törvény határozatai értelmében engedélyezett vagy igazolt és érvényben fennálló vámszedési joggal birna, háromszáz frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, azonfölül mindazok részére, kiktől a vámdijakat beszedte, a fizetett vámdijakat visszatéríteni tartozik.

A vámszedés azonnal beszüntetendő és a fizetett vámdijak közigazgatási úton megítélendők és behajtandók.

141. §.

A ki valamely közhasználatra szánt kompot (révet) vagy hajóhidat a forgalomba-helyezési engedély (75. §.) kiadása előtt, vagy az abban foglalt határozatok és feltételek figyelmen kívül hagyásával vett üzletbe, ötven frtig; ismétlés esetében, ha a büntetés kiállása óta még két év nem múlt el, száz frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Önként érthetőleg azon esetben, ha az 1879. évi XL. t.-cz. 113. §-ába ütköző cselekmény vagy mulasztás forog fenn, ezen szakasz határozatai nyernek alkalmazást.

142. §.

A ki valamely vámtárgy fentartására jogosítva vagy kötelezve lévén, azt rossz karban tartja, vagy a hatóságnak e részben kiadott intézkedéseit nem teljesíti, ötven frtig; ismétlés esetében, ha a büntetés kiállása óta még két év nem múlt el, száz frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Önként érthetőleg azon esetben, ha az 1879. évi XL. t.-cz. 113. §-ának határozataiba ütköző cselekmény vagy mulasztás forog fenn, ezen szakasz határozatai nyernek alkalmazást.

143. §.

A ki több vámot szed, mint a mennyire jogosítva van, az a tényleg beszedett vámdijoknak tízszeres összegével büntetendő.

Ismétlés esetében, ha a büntetés óta még hat hónap nem múlt el, a vámdijoknak huszszoros összegével büntetendő, továbbá a vámszedési engedély bizonyos időre

felfüggeszthető, sőt az, illetve a vámjog, véglegesen megszüntethető.

Másrészt, a ki a vámtárgyat használja, de nem fizet, illetve a fizetés alól magát kivonja, hacsak a törvény értelmében nem vámmentes, a vámdijaknak tizszeres összegében elmarasztalando (100. §.)

144. §.

A vámdijszabályzat a vámtárgy mindkét oldalán a vámsorompóknál látható helyen és olvashatóan kifüggesztendő.

Az ezen határozat ellen vétők húsz frtig, ismétlés esetében, ha a büntetés kiállása óta még hat hó nem mult el, negyven frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

A ki a kompokon, hidakon és útszakaszokon a vámdij fizetésének biztosítására vámsorompókat emelt, tartozik a sorompók mellett éjjel és nappal jelenlévő éber őrtartani, továbbá a sorompókat éjjel vörös üvegű lámpával világítani.

Hatóságok és közegek, továbbá a fenti kihágásokban bíráskodó közigazgatási hatóságok és azok eljárása.

147. §.

Útrendőrségi közegek az állandóan alkalmazott rendszeres fizetéssel ellátott s felesketett állami és törvényhatósági útmesterek (útbiztosok), továbbá állami és törvényhatósági útkaparók — nevezettek kötelessége, ha kihágást tapasztalnak, azt lehetőleg megakadályozni és arról, a körülmények részletes előadásával, az illetékes közigazgatási hatóságnak a lehető legrövidebb idő alatt jelentést tenni.

*A nevezettek fennebbi működésénél a közrendőrségi és csendőrségi közegek segídeni tartoznak.*¹

151. §.

A jelen törvény értelmében felmerülő kihágások, a mennyiben az 1880. évi XXXVII. t.-cikk² határozatai szerint nem a kir. bíróságok illetékességi köréhez tartoznak, a közigazgatási hatóságok hatásköre alá esnek (102. §.)

153. §.

Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi minister, hogy a fenti határozatoknak egynémelyikét hatályon kívül helyezhesse, vagy azoknak kiegészítését, módosítását megengedhesse:

1. Törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városok belterületeire és az azokon átvonuló bármely közútra (múttárgyra stb.) nézve; és —

2. a községi közlekedési és községi (közűlő) közutakat érdeklőleg.

Az említett városok által ily irányban alkotandó szabályrendeletek a kereskedelemügyi ministernek a belügy-ministerrel egyetértő jóváhagyását igénylik, míg a vármegyei törvényhatóságok által a fenti 2. pont alatt említett utak tekintetében alkotandó illetén szabályrendeletek a kereskedelemügyi minister elhatározása és jóváhagyása alá terjesztendők.³

¹ Lásd a kereskedelemügyi ministernek 1893: 17.033/I. sz. rendeletet.

² E t.-cz. a büntető törvénykönyvek életbeléptetéséről szól.

³ Lásd erre vonatkozólag a kereskedelemügyi m. kir. ministernek 1890. 43.742. sz. magyarázó rendeletét.

97. A hadi lőszerneműeknek közutakon való szállítása tárgyában a honvédelmi minister 1887: 44.152. sz. rendelete.

2. §.

A lőszeres (lőporos-) kocsikat kísérő katonák (honvédek) utasítva vannak, hogy könnyebb terhelésű polgári kocsikat (beleértve a póstakocsikat), valamint a lovasokat is figyelmeztessék, hogy a mellettük elhaladó lőszer-(lőpor)-szállítmány miatt az út szabad részének lehetőleg legkülsőbb szélére húzódván, mindig lépést tartanak.

3. §.

Az illető polgári személyek az őrkiséret ezen felhívásának ellenszegülés nélkül megfelelni tartoznak; a nagyobb terheket szállító szekerek fuvarosai pedig a megfelelő útdalton addig kötelesek megállani, míg a lőszer-szállítmány tőlük megfelelő távolságra el nem haladt.

4. §.

Az említett személyeknek, valamint gyaloglóknak is tiltva van, hogy a kocsik közelében égő pipával vagy szivarral tartózkodjanak; minélfogva az őrkiséret felhívására pipájukat (szivarukat) a szállítmánytól megfelelő biztos távolságban óvatosan eloltani tartoznak.

7. §.

A község előjárósága az utczákon, hol a szállítmány elvonul, minden menetakadályt elháríttatni, s ezenkívül a tűzzel dolgozó kézművesek műhelyeit bezáratni, és a szállítmány útjába eső nyílt tüzeket — a kohászati műtelepek stb. kivételével — addig eloltatni tartozik, míg a szállítmány a helységből ki nem húzódott.

9. §.

A lőpor-(lőszer)-szállítmányokkal hegyeken és tetemesebb magaslatokon való átkelésnél az őrkiséret utasítva van, hogy a ellenkező oldalról jövő kocsikat arra is figyelmeztesse, hogy az lemenetelnél és a szállítmány melletti elhaladásnál a legfokozottabb óvatosságot gyakorolják.

10. §.

Az illető polgári személyek ezen felhívásnak megfelelni tartoznak, a nagyobb terheket szállító szekerek fuvarosai pedig a meredek utak legmagasabb pontján addig kötelesek megállani, míg az egész lőszer-szállítmány mellettük el nem vonult.

11. §.

A lőszer-(lőpor)-szállítmánynak vasutak mellett történő elhaladásánál a lőszer-szállítmány szállásrendezői szóval, — vagy a szállítmány parancsnoka a megelőző nap írásban, a keresztező ponthoz legközelebbre levő vasutállomások főnökeit értesítik és felkérlik, hogy a keresztező ponthoz legközelebb levő pályaeőrt utasítsák, miszerint a lőszer-(lőpor)-szállítmánynak odaérkezésekor ennek parancsnokát értesítse, vajjon lehet-e a menetet akadálytalanul folytatni, vagy be kell-e a szállítmánynak az esetleg közlekedő vasuti vonatokat elhaladását várnia.

15. §.

Ha pihenés közben a kocsik felállítására alkalmas térség nem kapható, akkor azok legalább 500 lépésnyire a helységen kívül, az út egyik oldalán, 15 lépésnyi térközökben állíttatnak, fel, mely esetben az arra menő polgári személyek hasonló elővigyázattal lenni tartoznak, mint az a szállítmánynak menete közben kövendő magatartására nézve fentebb megállapított.

18. §.

Az ezen rendelet határozmányai ellen vétő vagy mulasztást elkövető polgári személyek kihágást követnek el, mi a kihágások elbírálására hivatott illető közigazgatási hatóságok részéről 5 frttól 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetében pedig 1 naptól 10 napig terjedő elzárással fog büntettetni.

98. A kerékpárokkal való közlekedés szabályozása tárgyában a belügy-minister 1897. június hó 3-án 42,159. sz. a. kiadott rendelete.

1. §.

A kerékpár különböző alakjaiban és szerkezeteiben könnyű járműnek tekintetik s a kocsiközlekedésre nézve a közutakon, utakon és tereken követendő általános szabályok, a dolog természetéből folyó eltérésekkel, a kerékpárokra is alkalmazandók.

2. §.

A kerékpárral való közlekedés általában csakis kociúton engedtetik meg.

A mennyiben a kociút rosszasága a kerékpárral való haladást lehetetlenné tenné, úgy a helyi hatóság kivételesen megengedheti a gyalogutaknak e célra való felhasználását, de csakis a lépésben menő ember haladását felül nem muló sebességgel.

A törvényhatósági joggal felruházott, valamint a rendezett tanácsú városokban a rendőrhatóságok, a vármegyék más területén pedig az illető járás főszolgabirái feljogosítvák, hogy bizonyos közutakon és tereken a kerékpárral való közlekedést rendeletileg egészen vagy részben, vagy a napnak csak meghatározott bizonyos időszakára eltilthassák; e tilalom az illető út két végén láthatólag jelzendő.

3. §.

Minden kerékpár vagy ehhez hasonló szerkezetű gép irányító, fékező és legalább 30 méternyi távolságra hallható csengőkészülékkel, valamint elül lámpással legyen ellátva, mely a sötétség beálltával meggyújtandó. A lámpás üvege színes nem lehet. Világító anyagul gyertya, olaj, vagy kisebbfokú villanyfény alkalmazható.

4. §.

Minden kerékpáros köteles gépét kellő elővigyázattal kezelni és vezetni. A városok és községek belterületén kerékpárral túlságos gyorsasággal, vagyis a kétfogatú könnyű kocsik rendes sebességénél gyorsabban előhaladni, versenyt futni, közlekedési eszközöket, embereket és állatokat körülkeringeni s általában bárhol

olyasmit elkövetni, mi a személy- és vagyonbiztonságot veszélyeztethetné, a közlekedést akadályozhatná, vagy a lovakat és egyéb állatokat megriaszthatná, tilos. Kapukon át, egyik utcából a másikba való befordulásnál, utczakeresztezéseknél, közutakkal határos telkekről kifutás, vagy ilyenekbe befutásnál, s mindenütt, a hol kocsi-, lovas- vagy gyalogközlekedés a rendesnél fokozottabb mérvű, csakis lassan, vagyis a gyalogos rendes sebességével szabad kerékpározni; sőt esetleg köteles a kerékpáros — a szükséghez képest, vagy a rendörközeg figyelmeztetésére — géperől leszállva, ezt mindaddig kézen vezetni, míg az úttest ismét szabaddá nem lesz.

5. §.

A haladás irányában álldogáló vagy járókelő közönség a kerékpár, vagy ehhez hasonló gép közeledtére — hangos csengéssel — kellő időben és jól hallhatóan figyelmeztetendő. A városok és községek belterületén, utczakeresztezéseknél az óvjelzés mindenkor megadandó.¹

6. §.

A kerékpáros gépén, hacsak helyi akadályok nincsenek, mindig útpályája baloldalán haladjon s az ellenkező oldalra — a mennyiben ott kíván megállani — mindaddig nem fordulhat, míg céljához közel nem ért. Egyik utcából a másikba kanyarodás jobbra: hosszú, balra: rövid ivben teendő meg.

Szembe jövő kocsiknak, kerékpárosoknak, lovasoknak, nagyobb csoportoknak stb. a kerékpáros kellő időben és módon balra térjen ki. Ha ezt a helyi, vagy egyéb körülmények meg nem engednék, mindaddig megállapodni, esetleg leszállani tartozik, míg a pálya ismét szabaddá lesz. Hogy ez a kerékpárosoknak megkönnyítették, szükség esetén a szembe jövő kocsik, lovasok, stb. lehetőleg lassan haladjanak s ezek is kötelesek a szembe jövő kerékpárosoknak kellő mérvben kitérni.

¹ Azon kerékpáros, ki csengetéssel jelt ad ugyan a kitérésre, de a kinnem térés daczára gépének haladását nem lassítja és az előtte haladót elüti, vigyázatlan hajtás által elkövetett kihágás miatt az 1879: XL. t.-cz. (kihágási törvény) 120. §-a alapján büntetendő.

7. §.

Kocsik, lovasok stb. megelőzése jobbra, gyorsított menetességgel történjék. A kocsi adott figyelmeztető jelre, szükség esetén annyira köteles balra kitérni, hogy a kerékpáros veszély nélkül elmeihessen mellette. Az utak szögletein és keresztezéseken, hidakon, kapualjakban, alagutakban s mindenütt, a hol az úttest — kocsik s más járművek közlekedése miatt — szűknek bizonyul, tilos a megelőzés.

8. §.

Ha a kerékpáros észreveszi, hogy a ló a kerékpár láttára megbokrosodik, vagy ha egyébként a kerékpárral való elhaladás az emberek testi biztonságát veszélyeztethetné, tartozik gépéről le szállani.

9. §.

Zárt sorokban menetelő katonaságnak, temetéseknek, nyilvános felvonulásoknak, udvari hintóknak, postafogatoknak, szereikkel mentésre siető tűzoltóságnak és mentőknek, valamint a közutak felloccsolását végző járműveknek úgy az előrehaladó, mint a szembejövő kerékpáros kitérni köteles. Ha ezt a helyi viszonyok meg nem engednék, tartozik azok elvonulásáig megállani.

10. §.

Több kerékpárral egymás mellett haladni csak ott szabad, hol ezt a közlekedési viszonyok megengedik: ha a pálya szűknek bizonyulna, kitérni és megelőzni csak egyenkint szabad.

11. §.

Közutakon a mutatványok sorába tartozó, nem rendes módon való kerékpározás tilos.

12. §.

Tilos a kerékpárokhoz, vagy hasonló gépekhez ebeket zsinórral, vagy egyébként odakötve futtatni.

13. §.

Kerékpár-versenyek, tömeges kerékpár-felvonulások csupán erre alkalmas helyeken, illetve útvonalokon és időben, az illetékes

helyi rendőr-hatóság előzetes engedélyével és az az által előírt módzatok betartásával rendezhetők.

14. §.

A kerékpárosok egyfelől jelen általános szabályok, valamint az erre vonatkozó helyhatósági különleges rendeltetések betartására kötelezvék; másfelől azonban akár kedvtelésből, akár gyakorlati célból üzött kerékpározásoknál hatósági támogatásra és védelemre igényt tarthatnak.

15. §.

Kutyáknak a kerékpározók utáni uszítása tilos; valamint a kerékpározó után iramodó kutyát gazdája vagy hozzátartozója visszahívni köteles.

16. §.

A rendőri közeg felszólításának vagy rendelkezéseinek a kerékpározók engedelmességre tartoznak, úgyszintén kötelesek a rendőrközegeknek felszólítására megállani s ezek kívánatára magukat igazolni; a magukat igazolni nem tudó kerékpárosok kötelesek — gépjöket kézen vezetve — az illető rendőrközeget a rendőrhatóság legközelebbi helyiségébe követni.

18. §.

Jelen rendelet ellen vétők vagy cselekvők rendőri kihágást követnek el, s a mennyiben cselekményük vagy mulasztásuk a magyar büntető törvények, vagy az 1890: I. t.-cz. valamely szakaszába nem ütközik, 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetén 8 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

99. A m. kir. kereskedelemügyi miniszternek 1893. évi 17.038/I. sz. a. a „közutakról és vámokról szóló 1890. évi I. törvényzikknek végrehajtása tárgyában kiadott körrendelete.

A törvény III. részében megállapított kihágások miatt az eljárás hivatalból lévén megindítandó, a közutak felügyeletére hivatott valamennyi közegnek hivatalából folyó kötelessége az idézett tör-

vénybe ütköző cselekményeket és mulasztásokat az illetékes elsőfoku hatóságnak¹ feljeleníteni.

A törvény 147. §-ából következik, hogy a csendőrség rendes szolgálati teendői közé tartozik az útrendészeti szabályok megtartása körüli felügyelet és az abból folyó szabályszerű fellépés és eljárás is.

Kötelessége a csendőrségnek éberem őrködni a felett is, hogy a törvény 147. §-ában megnevezett útmesterek és útbiztosok, továbbá útkaparók kötelességüket az útrendészet körül, úgy mint ezt a törvény és rendelet megszabja, pontosan teljesítik-e vagy sem?

E tekintetben szerzett tapasztalataikról az illető közigazgatási hatóságnak esetről-esetre jelentést tenni tartoznak. A törv. 149. §-a értelmében az útmesterek (útbiztosok), továbbá útkaparók, azon czélból, hogy mint hatósági közegek külsőleg is a közönség által felismerhetők legyenek, szolgálatuk közben megfelelő jelvényt tartoznak viselni. Ezen jelvény az állami útmestereknél karuk felső részén viselendő „kir. útmester“ jelzéssel és számmal ellátott nemzeti színű karszalagból áll, az állami útkaparók pedig, úgy mint eddig, az „állami útkaparó“ jelzéssel és számmal ellátott pléhjegyet viselnek.

100. A kereskedelemügyi m. kir. ministernek valamennyi vármegyei törvényhatósághoz a közutakról és vámokról szóló törvény egynémely határozmányának módosítása végett alkotandó szabályrendelet tárgyában 1890. augusztus hó 27-én 43.742/I. sz. a. intézett rendelete.

Az 1890. évi I. törvényczikk III. részében foglalt büntető határozatok egynémelyikének a városok belterületeit és az azokon átvonuló bármely közutat (műtárgyat) stb., nemkülönben a községi közlekedési és községi (közűlő) közutakat érdeklőleg leendő hatályon kívül helyezése, módosítása, vagy kiegészítése iránt a törvény 153. §-a értelmében alkotandó szabályrendelet tárgyában, mihez tartás és alkalmazkodás végett, a következőkről értesitem, illetve a következőkre hívom fel a törvényhatóságokat.

A szóban forgó szabályrendeletek legczélszerűbben és rend-

¹ Szolgabíróság, rendőrkapitányság.

szeresen oly módon alkothatók meg, hogy a törvény büntető határozatait nyomon követve, minden egyes szakasz tárgyalás alá vétessék, s az egyes törvényszakaszokra az eltörlő, módosító, avagy kiegészítő intézkedés egymásután tétessék meg olyképen, hogy a világosság és czélszerű gyakorlati használhatóság szempontjából kifejezés adassék annak is, hogy a törvény büntető határozatainak az említett közutakra vonatkozólag mely szakaszai hagyatnak változatlanul és tartatnak fenn érvényükben.

Másrésről a nélkül, hogy a törvényhatóság önkormányzati jogkörét a szabályrendelet megalkotása tekintetében bármely irányban befolyásolni kívánnám, jónak látom a törvényhatóság figyelmét a törvény büntető rendelkezéseket tartalmazó azon határozmányaira és §-ra felhívni, amelyeknek szabályrendelet útján való módosítása kiegészítése, vagy hatályon kívül helyezése a kisebb fontosságú községi, közlekedési és községi közdülő közutakat illetőleg czélszerűnek és műszaki szempontokból kívánatosnak mutatkozik.

a) Az 1890. évi I. t.-cz. 110. §-a így szól: „*Üres vagy terhelt járműveket az útpályán hagyni, vagy vonó állatokkal ellátottakkal az úton huzamosan álldogálni nem szabad*“.

Ezen intézkedés községi közlekedési, főleg pedig oly közdülő közutakon, melyek oly területeken vonulnak el, hol a földbirtok apró részletekre van parcellázva, s azok másként hozzá nem férhetők, alig tartható fenn.

Az ily, főként sűrű lakosságú vidékeken ugyanis a kisbirtokosok keskeny földparcelláiról a termés a szomszéd birtokosok terményeiben való károsítás nélkül csak úgy takarítható le, ha a járművek a földbirtok végében az úton állanak meg és ott terheltenek fel; mert szekérrel a földekre járni, főleg pedig megfordulni a nélkül, hogy a szomszédok földjeit ne érintse, lehetetlen.

b) Az 1890. évi I. t.-cz. 111. §-a szerint: „*Járművet felügyelet nélkül hagyni, vagy egyszerre több járművet vezetni tilos.*

Hogy mennyiben lehet ezen határozat alól kivételnek helye, a hatóság állapítja meg.

Ezen határozatnak a helyi viszonyokhoz képest leendő módosítását, illetve az alóli kivételt már a törvény szövege kimondja és így kívánatos, hogy erre nézve a törvényhatóságok az alkotandó szabályrendeletben intézkedjenek annál is inkább, mert ezen hatá-

rozattól eltérőleg mindenütt alkalmazásban van az, hogy némely esetekben, főként építési anyagok szállítása alkalmával, több járműnek van csak egy vezetője.

c) A törvény 112. §-a szerint: *„Minden járműnek éjjel és sötét időben feltűnő helyen vagy lámpával világítva kell lennie, vagy a vonó állatoknak legalább egyike csengővel látandó el.“*

Községi közlekedési és községi közdülő közutaknál, hol a közlekedés éjjel gyér, vagy ha élénkebb, egy irányban halad este a falú felé (takarmány és gabonahordásnál), ily esetekben lámpával való jelzés, vagy az állatokra csengő alkalmazása, hol ez nem szokásos, elhagyható, vagy külön intézkedés szerint szabályozható.

d) A törvény 113. §-a szerint: *„Járművek 3 métert meghaladó szélességben rakományal nem terhelhetők.*

Községi közlekedési és községi közdülő közutaknál ezen intézkedés nem igen érvényesíthető, mert az alföldi és dunántúli, és főleg a nagyméretű gazdasági járműveket használó felvidéki vármegyékben széna- és gabonahordásnál a rakomány 3 méternél nagyobb szélességben rakatik a járművekre s ezt korlátozni a gazdálkodás károsítása nélkül igen bajos.

e) A törvény 129. §. d) pontja szerint: *„Szálfáknak stb. a közutakon való csusztatása és vonszolása tilos.“*

Ezen intézkedés községi közlekedési és közdülő utaknál csak az esetben érvényesíthető, ha azok rendszeresen kiépítve és fentartva vannak.

Ezen közutak legnagyobb része kiépítetlen, a közdülő utak pedig kivétel nélkül földutak, ezeken pedig ily megszorító intézkedésnek fentartása annál kevésbé lenne szükséges, mert kivételes esetekben még az állami utaknál is engedtetik eltérés.

f) A 136. §-a szerint: *„Járművekkel való átjárhatás céljából az út árkait betönni tilos.“*

Községi közlekedési és községi közdülő közutaknál a gazdálkodás könnyítése céljából rövid időre az út árkait, ha azokban állandó vízfolyás nincs, betönni vagy a padkát leásni megengedhető, sőt némely esetekben másként a földekhez való juthatás csak úgy válnék lehetségessé, ha külön párhuzamos gazdasági utak sajátítottának ki, mint a vasutaknál vagy az állami utak ezen szakaszainál történik.

g) A törvény 137. §-a szerint: „A közutak árkainak és oldalrészüinek legeltetése tiltatik.“

Ezen intézkedésre nézve most már a mezőrendőri törvényrendelkezései mérvadók, ennél fogva kívánatos, hogy az azokban foglalt intézkedések az alkotandó szabályrendeletbe a községi közlekedési és községi közutakat illetőleg figyelembe vétnessenek.

Megjegyzem továbbá, hogy addig, míg szabályrendeletét a fentebbi útmutatásnak megfelelően meg nem alkotta, illetve addig, míg a törvény büntető határozatai egynémelyikének a kérdéses közutak forgalmi jelentősége és a helyi viszonyok által indokolt s egyenként kifejezetten való hatályon kívül helyezése, módosítása vagy kiegészítése tekintetében, az alkotandó szabályrendeletben kormányhatósági jóváhagyás feltétele mellett nem határozott, átmeneti intézkedésként az ezen idő alatt felmerült s felmerülhető útrendőri kihágások elbírálásánál az 1890. évi I. t.-cz. büntető határozatai alkalmazandók.

Azon esetben, ha a törvényhatóságnak az 1890. évi I. t.-cz. 153. §-a alapján megalkotott szabályrendelete már kormányhatósági jóváhagyást nyert, s annak a fentebb említett módon való újbóli tárgyalását nem vélné szükségesnek, akkor az 1890. évi I. t.-cz. büntető határozatai azon kihágási esetekre alkalmazhatók, melyekre nézve ezen törvényes határozatok a jóváhagyott szabályrendeletben hatályon kívül helyezve, módosítva, avagy kiegészítve nem lettek; azon esetek pedig, melyekre nézve a kormányhatóságilag jóváhagyott szabályrendelet a törvény határozmányait hatályon kívül helyezte, módosította avagy kiegészítette, mindenkor a szabályrendelet ezen esetekre vonatkozó határozmányai alapján és az abban megállapított határozmányok alkalmazásával bírálandók el és az ítéletek a szabályrendelet illető §-ára alapítandók.

Önként értetik, hogy a törvény azon büntető határozatai, melyek a jóváhagyott szabályrendelettel hatályon kívül helyezve, módosítva vagy kiegészítve nem lettek, még azon esetekben is alkalmazandók, ha azoknak érvényben tartása a szabályrendeletekkel külön kimondva nem lett volna.

Az e tárgyban már megalkotott, de jóváhagyásra még be nem mutatott szabályrendeletek, a mennyiben azok tárgyalásánál nem a fentebb 1. pont alatt körülírt eljárás követetett volna, a

jelzett módon újból tárgyalandók, s jóváhagyás végett csak annak megtörténte s a törvényszerű közhírré tétele után terjesztendők elem.

101. Az 1890. évi II. törvényczikk:

„A védjegyek oltalmáról.“^{1 2}

1. §.

Védjegyek alatt a jelen törvény értelmében oly jelvények (jegyek, vignetták s effélék) értendők, melyek a kereskedelmi forgalomra szánt készítményeknek és árúknak más hasonló készítményektől és árúktól való megkülönböztetésére szolgálnak.

6. §.

A belajstromozott védjegy használata rendszerint nem kötelező; azonban a kereskedelemügyi minister bizonyos árúnemekre elrendelheti, hogy ilynemű áruk, forgalomba bocsátásuk előtt, a jelen törvény értelmében belajstromozott védjeggyel, rendeleti úton megállapítandó módon láttassanak el.³

25. §.

Nem zárja ki a 23. és 24. §-okban⁴ meghatározott cselekmény büntetethőségét, ha a védjegy, név, czég, czimek vagy a vállalat üzletének elnevezése csekély változtatással, vagy annyira nem eléggé észrevehető módon

¹ Lásd az 1895. évi XLI. t.-cz. kiegészítő, illetve módosító rendelkezéseit.

² A 23. és 24. §-ok az 1895: XLI. t.-cz. 8. és 9. §-ai által módosítottak és az azokban meghatározott büntetendő cselekmények nem vétségeket, hanem kihágásokat képeznek.

³ Lásd kaszák, sarlók és szalmavágók védjeggyel ellátása tárgyában kiadott és mellékelte 1895: 34.973. sz. kereskedelemügyi ministeri rendeletet.

⁴ Illetőleg most már az 1895. évi XLI. t.-cz. 8. és 9. §-aiban.

használtatik, hogy a közönséges vevő az árúk közti különbséget csak különös figyelem reáfordításával ismerheti fel.

27. §.

A 23. és 24. §-okban¹ meghatározott vétségek² csak a sértett fél indítványára büntetendő.

30. §.

Az 1878: V. t.-cz. (büntető törvény a büntettek és vétségekről) 413. §-a jelen törvény életbeléptetésével hatályon kívül helyeztetik.

31. §.

Ha a kereskedelmi minister a 6. §. alapján bizonyos árúnemekre elrendeli, hogy azok forgalomba bocsátásuk előtt az általa meghatározott módon belajstromozott védjeggyel láttassanak el: az, a ki ezen rendeletet megszegi, kihágást követ el.

Ezen kihágásokban a biráskodásra az 1884: XVII. t.-cz. 166. §-ában meghatározott iparhatóságok³ illetékesek, a melyek a hozzájuk utalt iparkihágási ügyekben előirt eljárást követik.

102. Árúnemeknek védjegyekkel kötelezőleg leendő ellátása tárgyában kiadott 1895. évi 34.973. sz. kereskedelemügyi ministeri rendelet.

1. §.

Kész vagy félig kész *kaszák, sarlók és szalmavágók* nem hozhatók előbb forgalomba, mielőtt azok belajstromozott védjeggyel ellátva nincsenek.

¹ Illetőleg most már az 1895. évi XLI. t.-cz. 8. és 9. §-aiban.

² Most már kihágások; lásd 1895: XLI. t.-cz. 11. §-át.

³ Lásd Ipartörvény.

2. §.

Minden kasza, sarló és szalmavágó csupán egyetlen egy s a fennebb érintett cikkeket előállító vállalat részére belajstromozott védjeggyel jöhet csak forgalomba.

3. §.

Ezen gyártási jegy az izzó állapotban levő árúra az edzést megelőzőleg, minden utólagos felülbélyegzést kizáró módon, a kasza-, sarló- és szalmavágó-gyártásnál alkalmazni szokott nagyságban és az árúnak azon részére ütendő vagy nyomandó, a melyen a jelzés az illető fogyasztási területre szánt árúk alakjának megfelelően általában szokásos.

4. §.

A gyártók által gyári jegyeik mellett használatos nevek, czégek, czimerek, kitüntetések, telepmegjelölések, valamint testületi és az árú minőségére vonatkozó jelzések (pótló jelek) oly módon ütendők vagy nyomandók az árúba, mint a belajstromozott gyári jelek.

5. §.

A kaszák, sarlók és szalmavágókra az előírás szerint ráütött, illetve reányomott gyári jegyeiken kívül czimkék (etiquett), fölírások és egyéb megjelölések csak oly módon alkalmazhatók, hogy ez utóbbiak mellett a gyári jegy és az árú előállításának helye a vevők részéről tisztán kivehető legyen.

103. Az 1890. évi XXI. törvényczikk :

„A katonai behívási parancs iránt tanusított engedetlenség és az erre csábítás büntetéséről.“

1. §.

A katonai (honvéd) esküvel kötelezett egyén, a ki a behívási parancsnak nem engedelmeskedik, ha a mulasztás nem vétlen és 8 napnál tovább tart, katonai büntetést követ el a következő esetekben :

1. ha a behívási parancsot az illetékes parancsnokság a sorhadi (honvéd tényleges) szolgálat teljesítése céljából adta ki;

2. ha a behívás Ő Felsége a király parancsára a közös hadseregnek, hadi tengerészetnek vagy honvédségnek hadilétszámra való részleges vagy teljes kiegészítése végett adatott ki;

3. ha mozgósítás esetében a behívási parancs a még állományba nem vett ujonczokhoz vagy póttartalékosokhoz, vagy

4. ha mozgósítás esetén a behívási parancs valamely katonai szolgálatra kötelezett, nyugalmazott vagy szolgálaton kívüli viszonyban levő tiszthez intéztetett.

Ezen büntett három hónaptól egy évig terjedő börtönnel, elrendelt mozgósítás vagy háború esetében pedig egy évtől öt évig terjedő börtönnel büntetendő.

2. §.

Azon katonai (honvéd) esküvel kötelezett egyén, ki a behívási parancsnak nem engedelmeskedik, ha a mulasztás nem vétkes, katonai vétséget követ el a következő esetekben;

1. ha a behívási parancs az 1. §-ban meghatározott feltételek mellett bocsáttatott ki és a mulasztás nyolcz napnál tovább tart;

2. ha a behívási parancs a katonai kiképzés, vagy az időszaki fegyver-(szolgálati) gyakorlatok céljából adatott ki;

3. ha a behívási parancs kivételes tényleges szolgálatlétre a tartalékhoz vagy póttartalékhoz az 1888. évi XVIII.¹ vagy a honvédségi törvény alapján intéztetett.

¹ E t.-cz. a tartalékosoknak és póttartalékosoknak béke idején tényleges szolgálatlétre kivételes visszatartásáról, illetve behívásáról szól.

Ezen vétség egy hónaptól három hónapig terjedő fogsággal büntetendő.

3. §.

A katonai (honvéd) esküvel nem kötelezett azon katonai (honvéd) egyén, a ki a behívási parancsnak mozgósítás esetében, vagy háború idején nem engedelmeskedik: ha a mulasztás nem vétkes, és nyolcz napnál tovább tart, büntettet, a mulasztás más eseteiben vétséget követ el.

A büntett büntetése hat hónaptól két évig terjedő börtön, a vétség büntetése egy hónaptól három hónapig terjedhető fogság.

4. §.

A népfölkelési törvény értelmében kötelezettség alatt álló azon egyén, a ki a kibocsátott felhívás után a behívásnak nem engedelmeskedik, a mennyiben mulasztása nem vétkes, vétséget követ el; ha azonban a mulasztás nyolcz napnál tovább tart, a cselekmény büntettet képez. A vétség büntetése: egy hónaptól három hónapig terjedő fogság, a büntetté: hat hónaptól két évig terjedő börtön.

5. §.

Az 1., 2., 3. és 4. §§-ban meghatározott büntetendő cselekmények miatt a büntető eljárás a katonai (honvéd) bíróságok hatásköréhez tartozik.

6. §.

A ki mást, habár eredmény nélkül, a jelen törvény 1—4. §-aiban meghatározott büntett vagy vétség elkövetésére csábit: büntettet, illetőleg vétséget követ el és azon büntetendő cselekménynek tettesére megállapított büntetéssel büntetetik, a mely cselekményre a csábitás irányul.

A csábitás büntetendő cselekményei fölött, a fennálló hatásköri szabályok szerint, vagy a katonai (honvéd), vagy a polgári büntető bíróság ítél.

7. §.

Ha a csábitás büntetendő cselekménye fölött polgári büntető bíróság ítél, a fogság és a hat hónapon aluli börtön helyett fogházbüntetést alkalmaz és a cselekmény az utóbbi esetben is vétséget képez.

Az 1878 : V. t.-cz. 452. §-a hatályon kívül helyeztetik.

104. Az 1891. évi XIII. törvényczikk:

„Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről.”¹

1. §.

Vasárnapokon, valamint szent István király napján, mint nemzeti ünnepen, a magyar szentkorona országainak területén az ipari munkának szünetelnie kell.²

Kivételt képez az üzleti helyiségek és berendezések tisztántartásához és helyreállításához szükséges munka.

2. §.

Az ipari munkának szünetelése legkésőbb vasárnap reggeli hat órakor kezdődik, és megkezdésétől számítandó 24 óráig, de legalább is a szüneti napot követő reggeli hat óráig tart.

¹ Lásd az 1891. évi 1740. sz. pénzügyministeri, az 1892. évi 14.837. sz. kereskedelemügyi ministeri, az 1892. 2621. sz. pénzügyministeri és az 1899. évi 27.584. sz. kereskedelemügyi ministeri rendeleteket.

² Az 1848. évi törvények megalkotása emlékének ünnepléséről szóló 1898 : V. t.-cz. április hó 11-ét nemzeti ünneppé nyilvánítja ugyan, de ezen napra a törvény rendelkezései ki nem terjednek.

4. §.

Azon iparnemeknél, melyeknél az ipari munka az előző pont szerint vasárnapokon is végezhető lesz, köteles az illető iparúzó az ezen munkánál alkalmazott munkások olyatén felváltásáról gondoskodni, hogy a munkások legalább minden hóban egy teljes, vagy minden két hétben egy fél vasárnapon munkaszünetet élvezzenek.

5. §.

A bányászati és kohászati üzemekre, az állami pénzverdére, valamint az államegyedárúságokra és az azokkal összekötött vállalatokra nézve a kivételesen vasárnapokon is végezhető munka engedélyezése, s illetőleg rendeleti úton való szabályozása iránt, a jelen törvény 3. és 4. §-aiban foglalt elvek alapján, a pénzügyminister intézkedik.

6. §.

A ki az 1., 2., 4. és 5. §-okban foglalt határozatokat megszegi, kihágást követ el.

☞ kihágás a közigazgatási hatóságoknak hatáskörébe utaltatik.

7. §.

Az 1868: LIII. t.-cz. 19. §-ának második bekezdése¹ és kapcsolatban ezzel az 1879: XL. t.-cz.² 52. §-a rendelkezése továbbra is érvényben marad.

¹ Az 1868: LIII. t.-cz. (a törvényesen bevett keresztyén vallásfelekezetek viszonyosságáról) 19. §. második bekezdése szerint: vasárnapokon minden nyilvános és nem elkerülhetlenül szükséges munka felfüggesztendő. Ugyszintén bármely vallásfelekezetnek ünnepén a templom közelében s egyházi menetek alkalmával azon téreken és utcákon, melyeken az ily menet keresztül vonul, mindaz mellőzendő, a mi az egyházi szertartást zavarhatná.

² Büntető törvénykönyv a kihágásokról.

A jelen törvény hatálya alá tartozó esetek (6. §.) csakis ezen törvény határozatai szerint és az abban megjelölt hatóságok által bírálандók meg és büntetendők.

Az esetben, ha valamely cselekmény, úgy ezen törvény 6. §-ának, valamint az 1879: XL. t.-cz. 52. §-ának határozatai szerint is büntetendő: az eljárásra csak a jelen törvény 6. §-ában megjelölt hatóságok az illetékesek.

105. A kereskedelemügyi m. kir. minister 1903. évi 28.559. sz. rendelete az ipari munka vasárnapi szünetelése tárgyában.

Végezhető lesz az ipari munka:

1. mert az üzem félbeszakítása lehetetlen:

1. az anyag-, porcellán-, majolika- és kőedény-iparnál, nemkülönben a mész-, fész-, cement- és tégláégető iparnál kizárólag az égetési munkák;

2. borkereskedőknél, illetve borraktáraknál és pinczészetnél a házilag végzendő sürgős javítási munkák;

3. a bőriparnál a kavarási és bőrforgatási ipari munkák, de csak legfeljebb délelőtt 9 óráig;

4. a cukoriparnál a cukorgyártással és finomítással járó munkák;

5. az eczetiparnál a feltöltési és az erjedési műveletek körül végzendő ipari munka;

6. a fehéritési iparnál a chlorozási és lugzási munkák legfeljebb délelőtt 10 óráig;

7. a keményítő iparnál;

8. a kenderáztatási iparnál azon ipari munkarész, mely a végzendő művelet természeténél fogva félbeszakítást nem tűr;

9. a kertészeti iparnál a termeléssel és műveléssel kapcsolatos félbeszakíthatlan és sürgős munka;

10. a kőolajfinomító iparnál azon ipari munkarész, mely a végzendő művelet természeténél fogva félbeszakítást nem tűr;

11. a légszesz iparnál kizárólag a légszesz előállítására a lámpák meggyújtására és eloltására szükséges ipari munka;

12. a malmoknál az őrlési művelet;

13. a papir-, papírpép- és cellulose-iparnál a félbeszakítást nem tűrő munka;

14. a pótkávé-, és katángszárító iparban azon ipari munka, mely ősszel a répa vagy gyökér feldolgozására és szárítására elkerülhetetlenül szükséges;

15. a sajtkészítő iparnál, valamint a vajgyártásnál a tejszin megsavanyodása miatt károk nélkül félbe nem szakítható munka (22.436/902. V. 23.);

16. a szalámi-gyártásnál a félbeszakítást nem tűrő munka;

17. a selyem iparnál:

a) a selyemgubók beváltásának ideje alatt a selyemgubók átvétele s továbbítása, fojtása és gondozása körüli munkák;

b) a selyempete-készítés által igényelt munka;

18. a serfőző, maláta és

19. a szeszipar, valamint a szeszfinomítás és élesztőgyártás, az élesztőnek elfuvarozása nemkülönben a szeszipar és szeszfinomítás akadálytalan folyamatának biztosítása céljából mellőzhetetlen és el nem halasztható javítási munkálatok (86.753/901—II/19—902);

20. a színnyomásnál és kékfestésnél végzendő azon munkák, melyek a folytonos üzem félbe nem szakíthatása miatt szükségesek;

21. a tésztagyártásnál a szárítással egybekötött munka déli 12. óráig;

22. az üvegyártásnál — a mennyiben az regeneratu fűtő készülékkel üzetik, a fűtési, az üvegolvasztási és üvegfúvási-félbeszakítást nem tűrő munkák;

23. a vas- és aczelgyárak üzemágainál mindazon munkák, a melyek félbeszakítást nem szenvedhetnek jelesül a vas- és aczelolvasztó, kavaró, finomító és csőforrasztó pestek, hengerlő művek munkái, az ezekkel kapcsolatban levő és üzemük folytonosságához szükséges összes műhelyek, a gáz- és gőzfejlesztő, szénégető, kokszégető, faaszaló, pörkölő és öntőüzemek, a helyi szállító pályák és egyéb mellékműveletek, valamint berendezések félbeszakítást nem tűrő munkái;

24. a vegyészeti iparnál az üzem azon egyes műveletei, melyek félbe nem szakíthatók, pl. az izzó-, láng- és olvasztó kemencéknél, ólomkamarák- és retortáknál folyó munkák stb.;

25. a villamos erőt, illetve áramot előállító telepeknél előforduló ipari munka ;

26. a zománczozott vasedény-iparnál az olvasztási égetési és ónégetési munkák.

II. Mert a fogyasztó közönség igényei a folytonos üzembentartást megkövetelik.

A) Vasárnapokon és pedig

1. egész napon át:

a) a baromfi hizlaldák üzembentartásával járó összes munkálatok (86.040/902) ;

b) bucsukon és ájtatóságra szolgáló egyéb gyülekezeteken az ugynevezett bucsúcikkesekeknek, mint pl. imakönyvek, olvasók, viaszgyertyák stb. árúsítása ;

c) a cukrász és mézeskalácsos iparnál ;

d) élő állatoknak felhajtása, szállítása, szállítás céljából úgy gyors-, mint teherárú gyanánt feladása, megérkezésükkor a szállítási eszközökből való kirakása és az állomásról rendeltetése helyükre szállítása, illetve hajtása továbbá robbanékony áruknek a szállítási eszközökből való kirakása és hazaszállítása (31,412/901. V/17. és 22.436/902. V/23) ;

e) a fényképész iparnál (34.183/902. VII/18) ;

f) fürdőintézeteknél a szükséges munkák ;

g) hírlapok elárúsítása és széthordása ;

h) az izraelita húsvéti kenyér előállítása és elárúsítása ;

i) jégnek gyártása, árúsítása, szállítása, szállítás céljából feladása, rendeltetése helyén kiadása és az állomásról elfuvarozása (63.617/901. IX/25) ;

j) kenyér, péksütemény, tej és gyümölcs elárúsítása és hához szállítása, az ezek árúsítására berendezett üzletekből épúgy, mint az egyes pékműhelyekkel kapcsolatban — a kicsinybeni elárúsítás céljaira — különállóan létesített kereskedelmi üzletekből, melyekben azonban műhelyi segédszemélyzet nem alkalmazható ;

k) a kofák üzlete, a mennyiben az áruk üdülő és mulatóhelyeken, úgy városon, illetve a községen kívül sátrak alatt vagy valamely szokásos más állványon, asztalon, vagy a földön kiakva árúsítatnak ;

l) lakásoknak sürgős átalakításánál a szükséges munkák azonban csak a hatóságilag szabályozott költözködési időszakokban, valamint az ezeket megelőző és követő egy-egy hétben; a czimfestéssel foglalkozó iparosok iparához tartozó munka, de csak a törvényes költözködési napokat megelőző és követő 8 napon belül eső vasárnapokon és csak akkor ha az magánhelyiségekben és műhelyekben végeztetik (84.842/1893—XI/23);

m) a nyomdaiparnál a halasztást nem tűrő állami és hatósági nyomtatványok, szinlapok, műsorok gyászjelentések előállítása és széthordása;

n) országos vásárok napján az ipari és kereskedelmi elárúsítás, és pedig nemcsak a vásártéren, hanem a vásártartó város, illetve község egész területén¹ ugyancsak országos vásárok alkalmával a szállítás, illetve fuvarozás. Addig míg a baromvásárok vasárnapon tartatnak, ezen baromvásárokon a szijgyártók, kötelesek és bognárok áruikat eladás céljából kirakhatják. (84.842/1893/XI 23-án; 86.753/901—II 19—902);

o) a szálloda, vendéglő, sör- és pálinka és bormérő, kávéház- és kávémérő-iparoknál ideértve a házhoz szülő megrendeléseket is vagy az ily üzletekben szokásos bármily étel vagy ital kiszolgáltatását;

p) a szódavíz gyártása, elárúsítása és házhoz szállítása;

q) természetes virágok elárúsítása;

r) Az 1898. évi XXIII. törvénycikk alapján alakult ipari és gazdasági hitelszövetkezetek közül, valamint a hasonló célú és hasonló keretekben működő egyéb ipari és gazdasági előleg- és hitelegyletek közül azok, *a melyeknél az üzleti tevékenység kizárólag a vásár- és ünnepnapok néhány órájára szorítkozik*, a melyek tehát köznapokon egyáltalán nem állanak a közönség rendelkezésére, és amelyek nem rendelkeznek saját állandó személyzettel, vasárnapokon nyitva tarthatók, s a rendes üzletmenettel járó összes teendőiket végezhetik.

Megjegyeztetik azonban, hogy ez a rendelet nem vonatkozik

¹ Ezen rendelkezés Budapest székesfőváros területére nézve oda módosított, hogy az ipari és kereskedelmi árusítás országos vásárok napján az egész napon vasárnapon át csak a vásártéren végezhető, míg az üzletekből való ipari és kereskedelmi árusítás tekintetében vásári vasárnapokon is a fenti 28.559/1903. sz. rendeletnek az egyéb vasárnapokra nézve érvényes korlátozó rendelkezései alkalmazandók, (1908. július 31-én kelt 67.456. sz. kereskedelemügyi ministeri rendelet.)

nyersanyag-beszerző, fogyasztó, vagy egyéb rendes üzletvitellel foglalkozó szövetkezetekre vagy szövetkezeti raktárakra, sem pedig hitelnyújtással hétköznapiakon is foglalkozó, tehát rendszeres üzletvitellel bíró hitelszövetkezetekre, vagy hitelegyletekre. (1904. április 8. kelt 23128. számú kereskedelemügyi ministeri rendelet).

2. délután 5 óráig;

Oly községekben, melyek az országhatártól 10 klmnél távolabb nem esnek, az ezen rendelet II. A. 1. pontjai alatt nem említett minden ipari és kereskedelmi elárusítás.^{1 2}

3. déli 12 óráig:

a) a borbély- és fodrársziparnál az üzleti helyiségben, azontúl csak magánlakásban, színházakban, vagy hasonló előadások alkalmából házhoz hiva;³

b) a burgonyazúzó iparnál az áru előállítása és szállítása;

c) a gépiparnál a sürgős és halaszthatlan javítási munkák;

d) gyorsárunknak fuvarozása, felvétele és kiszolgáltatása általában, valamint sörnek, élő baromfinak és romlékony természetű élelmiszereknek (mint friss gyümölcs, friss főzelék, friss hús, friss hal, leölt baromfi, leölt vad, tojás, tej, vaj, túró, sajt stb.) fuvarozása, elszállítása céljából teherárúként való feladása, valamint a teherárúként érkező ily cikkekből álló küldeményeknek kiadása és az állomásról való elfuvarozása oly helyiségekben, melyeknek állomásain az említett árukat szállító vonatok déli 12 óra után közlekednek, az említett árucikkek a vonatközlekedés idejéhez képest déli 12 órán túl is fuvarozhatók, vasúti szállításra felvehetők és kiszolgáltathatók. (63.617.901 - IX 25. és 22.436.902. V/23.);

e) a kézi zálogüzletekben a zálogtárgyak bezálogosítása és kiváltása. (31.412.901.—V/17.);

¹ Az 1903. évi 76.577. számú kereskedelemügyi ministeri rendelettel ezen pont rendelkezése alól Pozsony városa kivétellett és a következő 3. és 4. pontok rendelkezései ezen városra is kiterjesztettek.

² Az 1906. november 6-án kelt 81.113. számú kereskedelemügyi ministeri rendelettel elrendeltetett, hogy az ezen pontban foglalt rendelkezés a Petrózsény, Vulkán és Lupény községek területén levő ipari és kereskedelmi üzletekre ne alkalmaztassék, s az ipari munka, az elárusítás és házhozállítás vasárnapokon a fenti — 28.559 számú — rendelet II. A., 3. pontja alatt megnevezett ipari és kereskedelmi üzletekben déli 12 óráig, a II. A., 4. pontja alatt megnevezettekben pedig délelőtt 10 óráig végeztethessenek.

³ Ugyanez áll a kaszinókban, fürdővállalatokban és más társaskörben alkalmazott borbélyok és fodrászokra, ha nem rendes fizetés mellett vannak alkalmazva. (Lásd az 1903. évi 51.796. számú belügyministeri és ugyanazon évi 38.832. sz. kereskedelemügyi ministeri rendeletet.)

f) a kisiparnál sürgősen rendelt javítási munkák;

g) a magánosok által a sütőhöz sütés céljából vitt tészta-
neműeknek és húsféléknek az illető sütőműhelyben való kisütése,
mindazonáltal azzal a korlátozással, hogy ezen munkálatok telje-
sítésére a sütőiparos rendes üzleti segédszemélyzetéből legfeljebb
egy erre önként vállalkozó egyént alkalmazhat s ezen délelőtt 10-től
déli 12 óráig terjedő rendkívüli munkaidő az illető alkalmazott kö-
telezett munkaidejében semmi czimen be nem tudható;

h) a mészáros, hentes és kolbászkészítő iparnál az elkészítés,
elárusítás és szállítás;

i) sertéshizláló telepeknél a hizlaláshoz szükséges anyagok
szállítása, sertéseknek a szállásokba vagy telepekbe hajtása;

A június és július hónapokba eső vasárnapokon azonban oly vá-
rosokban, melyeknek lakossága a 20.000-ret meghaladja, a jelen 3-ik
pont c)e)f)h) alatt elősorolt munkák csak délelőtti 10 óráig folytathatók.

4. Délelőtti 10 óráig:

a) minden, a napi ételmezés körébe tartozó cikkek, úgymint:
zöldségfélék, só, liszt, cukor, kávé, fűszer, bor, tea, rum, cseme-
gék, főzelékek, husneműek stb. elárusítása és házhoz szállítása,
nemkülönbén a szatócsüzletekben is az elárusítás és házhoz szállítás;

b) a pékipari munkálatok, ideértve a pékműhelyekből tör-
ténő elárusítást és házhozszállítást is;

c) vasárnapokra eső hetivásárokon az elárusítás és szállítás.¹

d) a vidéken és Horvát-Szlavonországok területén minden, a
jelen rendelet II. A.) 1, 2. és 3. pontjai alatt meg nem nevezett
ipari és kereskedelmi üzletekben az elárusítás és házhozszállítás.²

¹ Budapest székesfőváros területén délelőtt 10 óráig csak a napi étel-
mezés körébe tartozó azon cikkek árusítása engedtetik meg, a melyeknek
rendes üzleti helyiségekből való elárusítása szintén a jelzett időpontig van
megengedve. (1903. évi 45.023. számú kereskedelemügyi ministeri rendelet.)

Budapest székesfőváros területén a karácsony ünnepét megelőző vasár-
napon az ipari és kereskedelmi elárusítás az egész napon át minden korlátozás
nélkül végezhető. (1908. évi július 31-én kelt 67.456. számú kereskedelemügyi
ministeri rendelet.)

² Az ipari és kereskedelmi üzletekben mellesleg gyakorolt biztosítási
ügyleteknek munkaszüneti napokon való megkötése tilos. — Azok a biztosí-
tási ügynökök tehát, akik azon a czimen, hogy főfoglalkozásukat képező ipari
és kereskedelmi üzletüket munkaszüneti napokon délelőtt 10 óráig nyitvatart-
hatják, ezen idő alatt mellesleg biztosítási ügyletek megkötésével is foglalkoz-
nak, az 1891. évi XIII. t.-cz. 6. §. alapján büntetendő kihágást követnek el.
(1904. évi július hó 26-án kelt 69.519. sz. belügyministeri körrendelet.)

5. Délelőtti 9 óráig:

Az iparszerűen üzött ablaktisztítás és szobapadló fényezés.
(60.067,902—IX/29);

B) *Szent-István napján:*

az A) 1. alatt felsorolt üzletekben, kivéve a h) l) és n) pontok alatt felsoroltakat, továbbá a 2. a) 3. a) b) d) f) g) h) i) a 4. a) b) és 5 pontok alatt felsorolt ipari munkák, az ott említett időn belül.

C) *A munkaszüneti napot követő napon az ipari munka megkezdhető:*

1. Éjjeli 1 órától:

A pékipar kivételével mindennemű élelmiszerek előállítása és szállítására nézve a mennyiben azt az illető iparág természete indokolja.

2. Reggeli 3 órától:

A fuvarozás előkészítésére és foganatba vételére nézve.
(27.584/99—XI 28);

3. Reggeli 5 órától:

Élelmiszerek és italokat árusító és kimérő üzleteknél.

4. Reggeli 6 órától:

A pékipar körébe eső összes munkálatok.

A kemenczefűtés azonban a mennyiben az nem a rendes üzleti segédszemélyzet igénybevételével történik, hanem az iparos házi cselédje által végeztetik, az 1884. évi XVII. t.-cz. rendelkezései alá eső ipari foglalkozásnak nem tekinthető s ehhez képest e munkálatra az 1891. évi XIII. t.-cz. rendelkezései nem terjednek ki.

III. Mert a közforgalom vagy valamely hadászati vagy egyéb közérdek a folytonos üzemben tartást feltétlenül követeli:

1. Árviz- és más elemi csapás elleni védelmi munkák, valamint az illető elemi csapás következményeinek eltávolítására vagy orvoslására elkerülhetetlenül szükséges munkák.

2. hadászati szempontból sürgős építkezési, felszerelési, vagy szállítási ipari munkák;

3. a hordár és targonczás ipar;

4. oly ipari munka, mely a nyilvános közlekedés és közbiztonság érdekében halasztást nem szenvedhet, továbbá a tengeren járó hajók kazánjain, gépein és egyéb alkatrészein halaszthatlanul teljesítendő sürgős gyári munka (45.677,902—VIII/28.);

5. a társas- és bérkocsi-ipar ;
6. a temetkezési vállalatok ;
7. ünnepélyeknél bármily diszitési munka ;
8. a vasuti és hajózási üzemek, valamint a postatávirda- és távbeszélő-üzemeknél előforduló ipari munka.

IV. Az idézett törvény 3. §. b) pontja szerint ipari munkát végezhetnek a mondott napokon azon önálló kisiparosok, kik maguk, és pedig segédek és tanonczaik, valamint más segéd munkások igénybe vétele nélkül lakásukon dolgoznak.

V. Ha valamely üzlet állami egyedárúság tárgyát képező cikkek elárúsítására fel van jogosítva, e mellett más cikkek vételével vagy elárúsításával is foglalkozik, vagy a mely ugyanazon üzlethelyiségben más ipart is gyakorol, az ezen utóbbi üzletkörre nézve — úgy az 1891. évi XIII. t.-cz.-nek hatálya, mint a jelen rendelet hatálya alatt áll.

Az egyedárúsági cikkek elárúsítására jogosított üzletekben mindazonáltal az ezen árusításra nézve megengedett időn belül gyufa, szivarka-papir, pipa, pipaszár s a közönséges fa és papirszipkák árusítása is meg van engedve.

VI. A jelen rendeletben az egyes munkákra, illetve műveletekre nézve engedélyezett kivétel csak azon munkásokra és segéd-személyzetre vonatkozik, mely az illető munkánál, illetve műveletnél tényleg alkalmazva van.

VII. Azon iparnemeknél, melyeknél az ipari munka a fentiek szerint vasárnapokon is végezhető lesz, köteles az illető iparúzó az ezen munkánál alkalmazott munkások olyatén felváltásáról gondoskodni, hogy a munkások legalább minden hóban egy teljes, vagy minden két hétben egy fél vasárnapon munkaszünetet élvezzenek.

VIII. Az egyes községekre és egyes ipar- és kereskedelmi telepekre nézve általam külön engedélyezett, vagy még engedélyezendő kivételek a fenti rendelkezések által nem érintetnek.

*106. Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t.-czikk 5. §-a szerint: a bányászati és kohászati üzemekre, az állami pénzverdékre, valamint az állami egyedárúságokra és azokkal összekötött vállalatokra nézve kivételesen vasárnapokon is végezhető munkának engedélyezése iránt, a m. kir. pénzügyminis-
ternek 1891. évi július 1-én 1740. sz. a. kiadott rendelete:*

Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t.-czikk 5. §-a szerint a bányászati és kohászati üzemekre, az állami pénzverdére, valamint az állami egyedárúságokra és az azokkal összekötött vállalatokra nézve a kivételesen vasárnapokon és Szent István király napján is végezhető munka engedélyezése, s illetőleg rendeleti úton való szabályozása iránt az idézett törvény 3. és 4. §-ában foglalt elvek alapján a pénzügyminister intézkedvén, e felhatalmazás alapján rendelem, hogy az ipari munka az alább felsorolt hivataloknál, üzemeknél, vállalatok és raktáraknál, ugyancsak az alább előadott módozatok mellett, vasárnapokon, valamint Szent István király napján is végezhető lesz.

Még pedig:

I. Mert az üzem félbeszakítása lehetetlen, végezhetők:

I. a bányászati és kohászati iparnál:

a) a vízmentesítés és légmentesítés céljából szükséges munkák;
b) a javító munkák aknában, tárnákban, járó- és szállító nyilamokban, gépeken és gőzkazánokon és más erőműveken, szállító pályákon és azokhoz tartozó berendezéseken; továbbá az ilyen javító munkák miatt szükséges műhelyi munkák, a mennyiben az itt felsorolt munkák az üzem megszakítása nélkül köznapon nem végezhetők;

c) a félbeszakítást nem tűrő munkák érczelőkészítő, érczfeldolgozó (pörkölő, olvasztó, foncsorító, lugzó, fémelválasztó, villamos fémejtő) művekben, valamint az ezekkel kapcsolatos vegyi művekben, sörfőzőknél és kokszkemenczéknel;

2. a pénzverő üzemenél az olyan javító munkák, a melyek az üzem nagyobb mérvű megszakítása nélkül köznapon nem végezhetők;

3. a sójövédék körében a már megkezdett sóberaktározás befejezéséhez az államtulajdon biztosítása céljából szükséges ipari munka;

4. a dohányjövedék hivatalainál és üzemeinél:

a) a dohánybeváltó hivataloknál a beváltás ideje alatt a végből teljesítendő ipari munka, hogy a szombaton beváltott dohány vasárnap kezeltessék;

b) ugyancsak a dohánybeváltó hivataloknál a dohányerjedés ideje alatt a végből teljesítendő ipari munka, hogy a felmelegedett levelek átrakattathassanak;

c) a dohánygyárakban a rendkívüli megrendelések hétfőn vagy a Szent István napját követő napon való teljesíthetése végett szükséges munka, a szivargyártási üzem oly munkái, a melyek a gyártás folytonossága érdekében szükségesek, végül nyers dohány- vagy gyártmány-szállítmányoknak a vasuti vagy hajóállomásokon való átvétele vagy átadása körül halaszthatatlan munkák;

d) a dohányáruda-raktáraknál a már megkezdett anyagberaktározás befejezéséhez az államtulajdon biztosítása céljából szükséges ipari munka.

II. Mert a fogyasztó közönség érdekei a folytonos üzembentartást követelik:

1. a sójövedék körében folytatható:

a) nagyobbmértvű só-megrendelés esetén a sótermelés és a sószállítás körül felmerülő ipari munka déli 12 óráig;

b) a kizárólag sót elárusítók üzlete délelőtt 10 óráig;

c) a más cikkekkel együtt sót elárusítók üzlete az ezekkel a cikkekkel való kereskedelemre nézve fennálló módon és korlátok között:

2. a dohányjövedék körében a dohányárudákra nézve, még pedig tekintet nélkül arra, vajjon a dohányárus kizárólag dohány és dohánygyártmányok eladásával is foglalkozik, a dohánygyártmányok eladására vonatkozó szabályok (1890. évi hivatalos összeállítás 15. §-a) változatlanul érvényben tartatnak azzal a hozzáadással, hogy ha azok a dohányárusok, a kik egy- és ugyanabban a helyiségben dohány és dohánygyártmányon kívül más cikkeket is elárusítanak, a dohányárudákra nézve főtartott kötelezettséget az 1891. évi XIII. t.-cz. s ennek alapján a kereskedelemügyi m. kir. minister úr által egyidejűleg 37.892. szám alatt kiadott rendelet kijátszására vagy megszegésére használják fel, tőlük a dohányeladási engedély azonnal meg fog vonatni.¹

¹ E 2. pontot a 6621/1892. P. M. sz. rendelet módosította.

III. Mert a közérdek követeli a folytonosságot, végezhető:

1. a bányászat és kohászatnál, a dohányjövedék telepeinél és gyárainál mindazok a munkák, a melyek elhalasztása a földfelület, illetőleg a műtelep biztonságát, személyek életét vagy egészségét veszélyezteti;

2. a kőszénbányákban a termelés munkája, ha rendkívüli körülmények folytán, a kőszéntermelést folytatni kell, a mihez azonban külön bányahatósági engedély kell, a mely csak meghatározott időre szólhat.

IV. A jelen rendelet az 1891. évi XIII. törvénycikkkel egyidejűleg, 1891. évi július hó 15-én lép életbe.

107. A dohánygyártmányoknak ünnepeken és vasárnapokon való eladására vonatkozó határozmányok tárgyában, a m. kir. pénzügy-ministernek 1892. évi márczius hó 12-én 2621. sz. a. kiadott kör-rendelete.

Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t.-cikk 5. §-a alapján mult évi július hó 1-én 1740/P. M. sz. a. kibocsátott rendeletemnek a dohányárudákra vonatkozó II. 2. alatti pontját és ezzel kapcsolatban a dohánygyártmányok eladására vonatkozó szabályok (1890. évi hivatalos összeállítás) 15. §-ának a vasárnapok és ünnepnapokra vonatkozó határozmányát, az időközben szerzett tapasztalatok alapján szükségesnek találtam a következőleg módosítani:

A dohány és dohánygyártmányok eladásával foglalkozóknak megengedtetik, hogy áruhelyiségeiket vasárnapokon és Szent István király napján délután 4 óráig zárva tarthassák; délután 4 órától 9 óráig azonban kötelesek vagy áruhelyiségeiket nyitva tartani vagy legalább gondoskodni arról, hogy a fogyasztó közönség dohánygyártmányokat (esetleg bélyegeket és váltóürlapokat) ugyanazon épületben, melyben az áruda elhelyezve van, könnyen hozzáférhető helyen kaphasson, s a zárva tartott bolt ajtaján szembe-tűnő módon, magyar és az illető községben divó nyelven megjelölni, hogy az épület, melyik részében lehet kapni a kincstár részéről áruba bocsátott cikkeket?

A dohánygyártmányok eladására vonatkozó szabályok fent idézett 15. §-ának határozmányai egyéb ünnepnapokra, valamint a köznapokra nézve változatlanul továbbra is érvényben maradnak.

108. Az 1891. évi XIV. törvényczikk:

„Az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetén való segélyezéséről.“

Általános határozatok.

1. §.

A jelen törvényben megjelölt *segélyezési célokra* betegsegélyezési pénztárak szolgálnak.

2. §.

Betegsegélyző pénztárhoz kell tartozniok — nemre, korra, és honpolgárságra való tekintet nélkül — mindazoknak, a kik a magyar korona országai területén:

a) valamely az ipartörvény (1884: XVII. t.-cz.) alá eső foglalkozásnál, ideértve még ugyanezen törvény 183. §. *d)* és *f)* pontja alatt felsorolt vállalatokat is;¹

b) bányákban és kohókban, vagy a bányatermékeket feldolgozó egyéb művekben, úgyszintén kőfejtő-, homok-, kavics- és agyagtermelő telepeknél;

c) nagyobb építkezéseknél;

d) a vasuti üzemeknél és ezek gyáraiban és műhelyeiben; a postánál, távirdánál, távbeszélőknél;

e) hajózásnál és a hajóépítésnél, valamint

f) a fuvarozásnál, szállitmányozásnál, raktáraknál és a kereskedelmi pinczészetnél

¹ Az 1884: XVII. t.-cz. 183. §. *d)* pontja az államegyedáruságról, *f)* pontja pedig a malóműzletekről és italmérésekről rendelkezik.

oly fizetéssel vagy bérrel vannak alkalmazva, melynek egy munkanapra eső összege négy frtnál nem magasabb — és a kikkel szemben a munkaadó a munkábaálláskor világosan ki nem kötötte, hogy az alkalmazás nyolcz napnál rövidebb időre terjed.

3. §.

Alkalmazottakul tekintetnek a tanoncok, gyakornokok és más olyan személyek is, kik be nem fejezett kiképzésük miatt bért vagy fizetést épen nem, vagy a szokásosnál csekélyebbet huznak.

5. §.

Az állami, törvényhatósági, községi és közalapítványi vállalatoknál, ideértve az állami vasutakat postát, távirdát, távbeszélőt és a gyárakat is, — végleges minőségben állandó fizetéssel alkalmazottak a jelen törvény értelmében szervezett betegsegélyző pénztárakba nem kötelesek belépni az esetben, ha az ezeknél érvényben álló szolgálati rendtartások szerint betegség esetében is illetményeik részükre a betegség kezdetétől számítva legalább husz héten át kijárnak.

A fizetési kötelezettségről.

22. §.

A kötelezett pénztári tagok járulékait a munkaadó köteles fizetni, olyképen azonban, hogy a járulékok egyharmadrészét sajátjából köteles fedezni, kétharmadrészét pedig a kötelezett biztosított tag béréből vagy fizetéséből levonhatja.

Ha a munkaadó ezen járulékot a fizetés-, illetve a bér kifizetésére nézve szokásban levő időpontban nem

vonta volna le, későbbben ezen részletet csak annyiban vonhatja le, a mennyiben a fizetés, illetve bér esedékessé válása óta egy hó még nem mult el.

A munkaadó és alkalmazottja között ezen intézkedéssel ellenkező szerződések, a mennyiben az alkalmazottra hátrányt háritának, tilosak és érvénytelenek.

Bejelentési kötelezettségről.

26. §.

A munkaadó köteles minden nála alkalmazott, biztosításra kötelezett egyént, a munkába lépéstől számítandó nyolcz nap alatt, az iparhatóság által meghatározandó módon, a minden munkaadó számára az iparhatóság által már előre megjelölt pénztárhoz bejelenteni.

Büntető határozatok.

83. §.

Kihágást követ el:

a) ki a 26. §-ban körülirt bejelentést elmulasztja, vagy azzal késik;

b) az a pénztári tag, a ki betegség színlelése által a betegsegélyző pénztártól bármiféle segélyezést igénybe vesz;

c) az a munkaadó, a ki a 22. §. szerint tiltott szerződést köt, vagy a ki a nála alkalmazott pénztári tag javára, tudva, a ténylegesnél magasabb bért vagy fizetést számít be.

84. §.

Az előbbi szakaszban említett kihágási esetekben az 1884. évi XVII. törvénycikkben megállapított iparhatóságok járnak el.¹

¹ Lásd ezen (1884. évi XVII. t.-cz.) 166. §-át.

109. Az 1891. évi XV. törvényczikk:

„A kisededóvásról.“

4. §.

Ott, hol kisededóvoda vagy menedékház van, minden szülő vagy gyám köteles 3—6 éves gyermekét vagy gyámoltját abba járatni, hacsak nem igazolja, hogy a gyermek otthon vagy bárhol állandó, kellő gondozásban és felügyeletben részesül.

Azon szülőt vagy gyámot, ki ezt az illetékes felügyelő-bizottságtól vett felszólítás után nem igazolja és gyermekét vagy gyámoltját a kisededóvodába vagy menedékházba mégsem járatja, a községi elüljáróság pénzbírságba marasztalja el a kisededóvoda vagy menedékház pénztára javára.

110. Az 1891. évi XXXIV. törvényczikk:

„A kézi lőfegyvereknek kötelező megvizsgálásáról.“

1. §.

A magyar korona területén készült minden kézi lőfegyver — kaliber és nagyságra való tekintet nélkül — forgalomba hozatal előtt, ellentállási képességének kipróbálása végett, a rendeleti úton megjelölendő próbaállomások egyikénél megvizsgálendő és ezen vizsgálat megtörténte a fegyverre alkalmazott próbajelzéssel igazolandó.

Hasonlóan vizsgálat alá bocsátandók a magyar korona területére behozott kézi lőfegyverek is, a mennyiben egy más állam hatósága által a hazaihoz hasonló érvényességű próbabélyegget még ellátva nem lennének. Hogy mely állam hatóságainak próbabélyegei tekinthetők a ma-

gyar korona országaiban hatályosaknak, azt a kereskedelemügyi minister rendeleti úton fogja közzétenni.¹

2. §.

Ha valamely kézi lőfegyver kalibere megváltoztattatik, a kézi lőfegyver újabbi megvizsgálás alá bocsátandó még akkor is, ha a jelzett módosítás előtt már meg lett volna vizsgálva.

4. §.

A próba-állomásoknál használandó bélyegjelzők le nyomatai a kereskedelmi és iparkamaráknál fognak őriztetni, hol ezek az érdekeltek által megtekinthetők.

A próbabélyegegk utánzása vagy hamisítása az 1878: V. t.-cz. 412. §-ának rendelkezései,² illetve Horvát-Szlavonországokban az ott fennálló büntető törvénykönyv rendelkezései szerint büntetendő.

5. §.

A fegyverkészítők, vagy kereskedők, valamint ezek alkalmazottjai, a mennyiben az ezen törvény 1. és 2. §-ban előirt bélyeggel el nem látott kézi lőfegyvereket árusítanak, szállítanak, vagy árusításra készen tartanak, kihágást követnek el, s az 1884: XVII. t.-cz.-ben megállapított iparhatóságok által s az ott megállapított eljárás szerint 10—300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

A fegyverek ez esetben hivatalból megvizsgálandók. A mennyiben a használatra kielégítőeknek találtattak,

¹ Lásd az ezen törvényszöveg végén közzétett 1892. évi 27.290 sz. kereskedelemügyi ministeri rendeletet.

² Most már a bélyeghamisításról szóló 1897. évi XXXVII. t.-cz. 1. §-a szerint büntetendő.

a fegyverek az illetőknek visszaadandók, ellenkező esetben a fegyverek elkobzandók és használhatatlanokká teendők.

6. §.

Az 1879: XL. t.-cz. 35. §-a a jelen törvény 5. §-ában körülírt kihágásokra ki nem terjed.

7. §.

A bel- vagy külföldi hadi erőnek szánt lőfegyvereknek a katonai szakbizottságok által történő megvizsgálása a jelen törvény szerint eszközölt vizsgálattal azonos hatálylyal bír.

111. A kézi lőfegyvereknek kötelező megvizsgálásáról szóló 1891. évi XXXIV. t.-cz. végrehajtása tárgyában a kereskedelemügyi m. kir. minister 1892. május hó 5-én 27.290. szám alatt kelt rendelete.

2. §.

Az 1891. évi XXXIV. t.-cz. 1. §-ában előírt fegyvervizsgálat eszközlése céljából Budapesten fegyvervizsgáló próbaállomás állítatik fel.¹

4. §.

Minden belföldön készített, vagy külföldről behozott lőfegyver a próba-állomáson megvizsgálandó.

5. §.

A megelőző §-ban körülírt próba alól kivételnek mindazon kézi lőfegyverek, melyek külföldi próba-állomásoknak a teljes próbára vonatkozó bélyegével el vannak látva.

¹ A kereskedelemügyi ministernek 1892. évi 56.893. és 60.186. számú rendeletei szerint a ferlachi, prágai, weiperti, bécsi és lüttichi próba-állomás bélyegei a budapesti próba-állomás bélyegeivel hasonló hatályúaknak tekintendők.

7. §.

Szabályszerűen megvizsgált puskák az esetben, ha a fűrés utólagos bővítése erősebb töltények alkalmazását igényli, a rendes próbának újból alávetendők.

10. §.

Minden lőfegyver, mely a jelen rendelet 4-ik §-ában körülírt vizsgálatnak sikeresen megfelel, a következő, a cső hátsó részén és a závarzaton alkalmazandó bélyeggel látandó el:

11. §.

A próba-bélyegen kívül minden csőre a lőpróba előtti furatméret tizedmilliméterben ütendő; ezenkívül még minden fegyver a próba-állomás folyó jegyzőkönyvi számával megjegyzendő; a jegyzőkönyvi szám egycsővű puskáknál a cső hátulsó részére alul, kettős csővű puskáknál a jobboldali cső hátulsó részére alul ütendő.

Kettős csövek, melyek külön lőpróbára hozattak, ezen próbának megfelelő jegyzőkönyvi számával az alsó sín hátulsó részén látandók el.

112. Az 1891. évi XLI. törvényczikk:

„A határ- és földmérési jelek büntetőjogi védelméről.“¹

1. §.

A ki az ország határának megjelölésére szolgáló szobrot, kő- vagy faoszlopot, árkot, kő- vagy földhalmot, vagy más jelzőt szándékosan és jogtalanul megrongál, vagy a határszobornak vagy oszlopnak feliratát vagy egyéb

¹ Lásd az 1888. XIV. t.-cz. alapján kiadott határőrizeti utasítást.

megjelölését részben vagy egészben olvashatlanná vagy felismerhetlenné teszi: vétséget követ el.

2. §.

Három évig terjedhető fogházzal és hivatalvesztéssel büntetik az, ki az előző szakaszban felsorolt határjeleket *szándékosan* és jogtalanul, ha nem is a birtokviszonyok megzavarása céljából, megsemmisíti, kidönti, szétrombolja, felismerhetlenné teszi, vagy áthelyezi.

A kísérlet büntetendő.

4. §.

Vétséget követ el, ki a polgári vagy katonai hatóság által elrendelt földmérés (háromszögmérés) céljából felállított gulát, oszlopot, czöveket, vagy e célra alkalmazott más jelzőt *szándékosan* és jogtalanul megrongál, megsemmisít, eltávolít vagy áthelyez.

6. §.

A jelen törvényben meghatározott vétségek tárgyában a bűnvádi eljárás *hivatalból* indítandó meg.

Az 1. és 3. §-okban meghatározott vétségekre nézve az eljárás és ítélelhozatal a *kir. járásbiróságok*, a 2. §-ban körülírt vétségekre nézve pedig a kir. törvényszékek hatáskörébe tartozik.

113. Az 1893. évi XXIII. törvenyzikk :

„*A mesterséges borok készítésének és azok forgalomba hozatalának tilalmazásáról.*“

1. §.

Mesterséges bort készíteni vagy gyártani, úgyszintén ily bort bármi módon forgalomba hozni tilos.

Épúgy tilos azokat az anyagokat, melyek mesterséges bor készítésére vagy gyártására szolgálhatnak, erre a célra s ezen a czimen a magyar korona országai területén hirdetni, vagy ugyanerre a célra és ezen a czimen a magyar korona országai területén bármi módon forgalomba hozni.

2. §.

Mesterséges a bor, ha az:

a) nem kizárólag szőlőből, illetve szőlőmustból készült;

b) ha a borhoz — tisztított szeszen vagy cogacon kívül — viz, vagy bármely más anyagok¹ kevertetnek.

Ellenben a szőlőből készült természetes mustnak az okszerű-pinczekezelés elveinek megfelelő javítása útján előállított bor mesterséges bornak nem tekinthető.

Arra nézve, hogy mi értendő a must okszerű kezelése és javítása alatt, a kereskedelemügyi minister a földmivelésügyi ministerrel rendeleti úton intézkedik.

3. §.

Az oly természetes bort, melyhez külföldi mazsola-szőlő is hozzá adatott, „tokaji“, hegyaljai“ vagy „szamorodni“ elnevezés alatt forgalomba hozni tilos.

¹ Saccharin s — a caramel és szaffiőr kivételével — más növényi vagy ásványi festőanyagoknak, kátrányfestékeknek, glycerinnek, salicyl-savnak, tamarinda-kivonatnak, zamat-kivonatnak, bármiféle essentiának, szagositó olajok vagy egyéb folyadékoknak (bor-zamatoknak, extractumoknak), továbbá a megengedettől eltérő minőségű szesznek (cognacnak), czukorneműeknek, kénnek, savpótló, savtalanító és derítő szereknek stb. a musthoz, illetőleg borhoz való keverése, vagy a must, illetőleg a bor kezelésénél való használata feltétlenül tiltva van; következésképen azok a borok, a melyeknek készítésénél vagy kezelésénél ilyen anyagok használtattak, mesterséges boroknak tekintendők. Az ezen törvény végrehajtása iránt kiadott 1897. évi augusztus hó 23-án 53.850/VI/a. szám alatt kereskedelemügyi ministeri rendelet.)

Pezsgőt, ürmöst, törkölybort (csiger, löre) és gyümölcsbort csak ezen minőségüknek megfelelő elnevezés alatt szabad raktározni és forgalomba hozni.

4. §.

Tilos a bort oly vidék megjelölésével forgalomba hozni, a melyen az nem termett, illetőleg a mely vidék jellegének meg nem felel.

Tilos továbbá a bort oly szőlőfaj megjelölésével forgalomba hozni, a melyből az nem készült.

Különböző vidéken termett, vagy különböző szőlőfajokból készült borok keverése esetén az összeházasított bor oly vidékűnek, illetőleg olyan szőlőfajból valónak jelezhető, melynek túlnyomú fajbora szerint az tényleg megfelel.¹

A borvidékek beosztását a kereskedelemügyi miniszter a földmivelésügyi miniszterrel egyetértve rendeletileg állapítja meg.

5. §.

Kihágást követ el és a mennyiben cselekménye a büntető törvények vagy a közegészségügyi törvény vagy szabályok szerint súlyosabb büntetés alá nem esik, 25

¹ A törvény végrehajtására vonatkozó 1897. évi 53.850. számú kereskedelemügyi ministeri rendelet 7. §-ának 8. pontjában megnevezett, a tokaji borvidéket alkotó községek valamelyikében termett mustot, illetőleg bort csak az ugyanabban a községben, vagy a tokaji borvidékbe tartozó valamelyik más községben termett musttal, illetőleg borral szabad keverni, (házasítani.)

Ellenben feltétlenül tiltva van a tokaji borvidéken termett mustot, illetőleg bort akár más hazai borvidékről, akár külföldről származó musttal, illetőleg borral keverni (házasítani). Az ezen tilalom ellen vétők, valamint az is, a ki tilalom ellenére kevert (házasított) bort, illetőleg mustot forgalomba hoz, kihágást követ el és 15 napi elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik. — (1904. évi 77.387. sz. kereskedelemügyi ministeri rendelet.)

forinttól 300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntendő az:

a) ki a mesterséges bor készítésére vagy gyártására szolgálható anyagokat kifejezetten e célra való használhatóság végett hirdeti vagy forgalomba hozza;

b) ki a 2-ik §-ban körülírt mesterséges bort forgalomba hozza;

c) ki a 3-ik §. első bekezdésében említett borokat „tokaji“, „hegyaljai“ vagy „szamorodni“ elnevezés alatt forgalomba hozza;

d) ki a 3-ik §. második bekezdésében említett italokat nem a rendeletben előírt megnevezések alatt raktározza vagy hozza forgalomba;

e) ki bort oly vidék megjelölésével hoz forgalomba, mely vidéken az nem termett, illetőleg mely vidék jellegének meg nem felel (lásd 4. §.);

f) ki bort oly szőlőfaj megjelölésével hozza forgalomba, a melyből az nem készült (lásd 4. §.);

6. §.

Kihágást követ el, és a mennyiben cselekménye a büntető törvénykönyvek határozmányai szerint súlyosabb büntetés alá nem esik, 25 frttól 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel és két hónapig terjedhető elzárással büntendő: ki a 2. §-ban említett mesterséges bort készíti vagy gyártja.

7. §.

Az 5. és 6. §-okban felsorolt kihágások fölötti eljárásra és ítélethozatalra az 1880. évi XXXVII. törvényczikkben¹ és az ennek alapján kiadott belügyi ministeri

¹ E t.-cz. a magyar büntetőtörvénykönyvek (1878: V. és 1879: XL. t.-cz.) életbeléptetéséről szól.

rendeletben megnevezett közigazgatási hatóságok¹, Horvát-Szlavonországban pedig az ugyanazon kihágások elbírálására hivatott közigazgatási hatóságok illetékesek.

¹ Az 1880. évi augusztus hó 17-én 38.547. szám alatt kiadott belügyministeri rendelet szerint:

I. fokú hatóságok:

- a) községekben a fõszolgabíró vagy az erre felhatalmazott szolgabíró;
- b) városokban a rendõrkapitány vagy a tanács által e részben megbízott tisztviselõ;
- c) Budapest mindenik kerületében az illetõ kerületi kapitány.

II. fokú hatóságok:

- a) vármegyékben az alispán;
- b) törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács;
- c) Budapesten a fõkapitány.

III. fokú hatóság: a m. kir. belügyminister. (Az ezen törvény végrehajtása iránt kiadott 1897. évi augusztus hó 23-án 53.850/VI. a. számú kereskedelemügyi ministeri rendelet 11. §-a.)

Az elõzõ §-ban megjelölt *elsõ fokú hatóságok kötelesek* folytonosan éber figyelemmel õrködni a felett, hogy a közigazgatásilag hatáskörükbe tartozó területen az 1893: XXIII. t.-cz., illetõleg az ennek végrehajtására vonatkozó 1897: 53.850. sz. keresk. min. rendelet határozványaiába ütközõ italok ne készíttessenek, ne gyártassanak, se pedig forgalomba ne hozassanak, továbbá, hogy a törvény, illetõleg a végrehajtási rendelet által tiltott egyéb cselekmények el ne követessenek; másrészt kötelesek az I. fokú hatóságok minden igyekezetökkel odahatni, hogy az elkövetett kihágások felfedeztessenek s elkövetõik megfelelõ büntetésben részesüljenek.

Az ellenõrzési szemlék tartását az 1893: évi XXIII. t.-czikk végrehajtásával megbízott kereskedelemügyi-, földmivelésügyi-, pénzügyi- és belügyi ministerek bármelyike és bármikor elrendelheti.

Az ellenõrzési teendõket a jövedéki ellenõrzés és felügyelet alatt álló feleknél az arra illetékes *pénzügyi hatóságok és közegek is kötelesek gyakorolni*, és kihágás elkövetésének gyanúja esetében kötelesek errõl az elsõ fokú hatóságot haladéék nélkül értesíteni. (Végrehajtási utasítás 1897: 53.850. sz. kereskedelemügyi ministeri rendelet 12. §-a.)